

ÅRSBERETNING 2018

VÅLER KOMMUNE

SAMMENDRAG

Våler kommune redegjør årlig for økonomi, tjenesteutvikling og måloppnåelse i året som har gått. Dette gjøres på bakgrunn av regnskapsresultat, analyser, statistikk og rapportering fra virksomhetene på tjenesteutvikling og oppnådde resultater. Årsberetningen skal gi en beskrivelse av hva man har oppnådd, men viser også til utviklingsarbeid og nødvendige satsinger for året vi nå er inne i. Format, innhold og bakgrunnsmateriale som ligger til grunn for årsberetningen er under utvikling. Vi jobber målrettet for at rapporten skal gi økt nytteverdi for leseren. Flere forbedringsgrep vil bli implementert i både prosess og produkt i tiden som kommer. Har du spørsmål, tips eller kommentarer, så er du velkommen til å ta kontakt med undertegnede. Takk for din interesse!

Våler, 31.3.2019 (korrigert 15.4.2019)

Petter Haugen
Rådmann

Innhold

RÅDMANNENS VURDERING	2
ORGANISERING OG STYRING	3
ØKONOMISK ANALYSE	5
Driftsregnskapet	5
Investeringsregnskapet	8
Balanseregnskapet	9
Finans- og gjeldsforvaltning	10
Tilsyn og revisjoner	11
RÅDMANNENS STAB	12
VIKTIGE RESULTATER	12
Økonomi	12
Resultater planarbeid	12
Resultater HR (personalområdet)	13
Resultater kommunikasjon og samfunnskontakt	14
Resultater innovasjon og utvikling	15
UTVIKLING	16
Utvikling innen HR	18
Utvikling innen kommunikasjon og samfunnskontakt	18
Utvikling innen innovasjon og utvikling	19
SENTRALADMINISTRASJONEN	20
VIKTIGE RESULTATER	20
Økonomi	20
IKT/digitalisering	20
Øvrige resultater	20
UTVIKLING sentraladministrasjonen	21
Utvikling innen IT/digitalisering	21
Utvikling av økonomifunksjonen	22

OPPVEKST OG KULTUR	23
VIKTIGE RESULTATER	23
Økonomi	23
Øvrige resultater	23
UTVIKLING innen oppvekst og kultur	25
HELSE OG VELFERD	27
VIKTIGE RESULTATER	27
Økonomi	27
Øvrige resultater	27
UTVIKLING helse og velferd	29
MILJØ OG TEKNIKK	30
VIKTIGE RESULTATER	30
Økonomi	30
Øvrige resultater	30
UTVIKLING miljø og teknikk	33

RÅDMANNENS VURDERING

Årsregnskapet – sammenholdt med [økonomiske analyser](#) som er gjennomført i 2018 - viser både tilfredsstillende resultater og områder som må forbedres og effektiviseres. 2018 har vært et år med flere langsiktige satsinger. De enkelte vedtakene om nye budsjettbelastende tiltak gjennom året har vært begrunnet og målrettet. Samlet sett har budsjett-prioriteringene som ble gjort i løpet av 2018 ført til at prognosene for netto driftsresultatet ville bli svakere enn foregående år.

Tidligere år har blant annet betydelige økte skatteinntekter ført til sterke resultater. Netto driftsresultat i 2018 på minus 0,4 % er håndterbart i et enkelt år eller to, gitt at kommunens reserver (disposisjonsfond) gir trygg dekning, og videre (budsjett)planer, behov og prioriteringer er gjennomtenkte og under kontroll. Det er tilfellet for Våler kommune nå.

Resultatet mot revidert budsjett ble tilfredsstillende med pluss 9,58 millioner, mens netto driftsresultat endte på minus 1,67 millioner. Ut ifra forutsetninger og nevnte resultattall, det vil si mindreforbruk mot budsjett samt netto driftsresultat, er konklusjonen at året ble gjennomført med tilfredsstillende overordnet kontroll. Allikevel må det settes økt fokus på økonomistyring.

I året som har gått har vi fokusert på en rekke forhold som samlet sett har betydning for kvaliteten på tjenestene. Virkemidler som digitalisering, utvikling av velferdsteknologi og satsing på styringssystemer er knyttet til dette. Det er gjort viktige grep knyttet til satsing på kvalitetsledelse og kompetanseutvikling.

I denne rapporten er det ikke lagt inn spesifikke analyser knyttet til KOSTRA eller tilsvarende kilder. Dette skyldes at vi gjennom sommeren og høsten 2018 gjennomførte en meget omfattende analyse av kvalitet og effektivitet i våre tjenester, med støtte fra Agenda Kaupang. Denne ble omtalt i

budsjettprosessen og rapporten fra det arbeidet legges til grunn for en rekke tiltak, ref. kommunestyret behandling i ref. KST sak 0046/18 før jul 2018 (se lenke øverst på siden).

Oppsummert har dette vært et godt år for Våler kommune, og jeg takker alle ansatte for iherdig og utrettelig innsats for våre store og små innbyggere! Takk også til politikerne for godt samarbeid.

I de nærmeste årene er det behov for samordnede krafttak for å omstille Våler kommune til en effektiv og framtidsrettet kommune. Vi vil skape resultater, begeistring og nye løsninger – men vi vil også møte krevende utfordringer, gjøre feil og oppleve bratte lærekurver. Som rådmann er det mitt klare råd at vi bruker mindre energi på at noe kan bli feil, og mer energi og kraft på å lære, utvikle og se framover. Vi skal søke kunnskap, foredle kunnskap, anvende kunnskap, og vi skal sette kunnskap i sammenheng til beste for våre innbyggere og alle vi er til for.

Det som blir viktig er å stå sammen. Det er avgjørende for vår organisasjon, og for Våler-samfunnet, å forstå hvor viktig det er å løfte i flokk. Innimellom kan det oppleves krevende med store endringer, det kan oppstå usikkerhet. Men husk, det er i motbakke at det går oppover.

Vi har forskjellige roller og ansvar, men lykkes laget, så vinner den enkelte! Det gir glede og grobunn for videre vekst og suksess.

Vi gleder oss til veien videre!

Petter Haugen

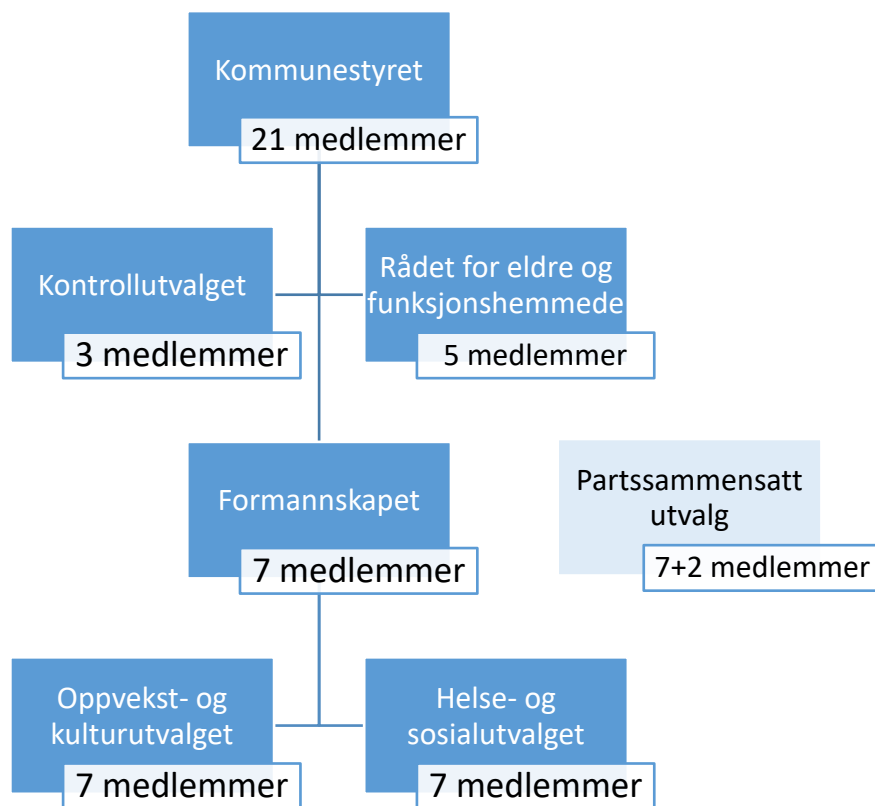
Rådmann

ORGANISERING OG STYRING

Politisk organisering:

Våler kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen. Kommunestyret er øverste politiske organ, og fatter vedtak på vegne av kommunen, så langt ikke annet følger av lov eller delegeringsvedtak (reglement).

Administrativ organisering:

Våler kommune var i 2018 administrativt organisert med tre beslutningsnivåer: Rådmann, kommunalsjefer og virksomhetsledere.

ØKONOMISK ANALYSE

Økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. God økonomistyring og vedtatte handlingsregler for driftsbudsjett, investeringer og finansforvaltning skal sikre et godt økonomisk handlingsrom og en bærekraftig økonomi. Dette innebærer at vi skal:

- Tilpasse driften til de økonomiske rammebetingelsene, budsjett og mål for netto driftsresultat
- Tilpasse investeringsnivået til aktuelt handlingsrom for investeringer
- Styre belastning av lånegjeld, rente- og avdragsbelastning
- Avsette eller holde tilstrekkelige midler til bufferkapital for å kunne ta svingninger i finansmarkedet.

I kommentarer i kommunestyret til tidligere års resultater, har det vært framført at man ønsker at administrasjonen må planlegge og styre mindre «konservativt» (les: forsiktig). Rådmannen forstår innspillene, men vil først og fremst fokusere på å forbedre økonomiprosessene. Det er viktig at budsjettprosessen blir så god som mulig. Det er der grunnlaget legges i vurderinger av forventede (skatte)inntekter, det defineres mål for drift og utvikling, og den operative og finansielle risikoen besluttes. For 2019 er har rådmannen foreslått, og kommunestyret vedtatt, et noe høyere nivå på forventede skatteinntekter (relativt sett) enn foregående år.

Det er et mål for administrasjonen å sette både kommunalområdene og de folkevalgte i bedre stand til å styre effektivt gjennom året. Dette må skje ved at behov, planer, oversikter, analyser, prognoser, alternative veivalg og resultater blir fulgt opp tettere og mer presis. En effektiv sentral økonomifunksjon, sammen med et effektivt samspill ut i alle virksomhetene er en forutsetning.

Disse målene settes også i sammenheng med kommunestyrets vedtak (14 des 2017) om å forbedre styringsdialog og rapportering. Forbedringsarbeidet pågår, jf. også omtale av evaluering av økonomiarbeidet under.

Våler kommune står foran viktige og svært store investeringer de neste årene. Det medfører enda høyere krav til presisjon, systematisk økonomiarbeid og veloverveide strategiske prioriteringer. Rådmannen vil ta grep for å styrke kompetanse og kapasitet.

[Behovet for å sette forbedring og systematisk utvikling høyere på agendaen ble identifisert av rådmannen utover i 2018. Det har derfor blitt gjennomført en evaluering av økonomiarbeid i hele kommunen, og evalueringsrapporten som er utarbeidet med støtte fra ekstern ekspertise ble overlevert rådmannen i mars 2019. Rapporten og hvilke forbedringstiltak som blir iverksatt blir nærmere omtalt i 1. tertialrapport 2019.]

Driftsregnskapet

Våler kommunes regnskap for 2018 viser som regnskapene for de siste årene et mindreforbruk. I 2018 ble mindreforbruket på 9,58 mill kr sammenlignet med regulert budsjett. Mindreforbruket ble betydelig større enn prognosen i 2. tertialrapport.

Som det fremkommer nedenfor, viser regnskapet vesentlige ulikheter (mindre-/merforbruk) internt mellom stab/sentraladministrasjonen og miljø og teknikk, samt helse og velferd. Aktivitetsnivået i stab/sentraladministrasjonen ble bremset på slutten av året for å bøte på merforbruk i de to nevnte sektorene.

Både effektiviseringstiltak og strategisk prioritering av ressurser til sentrale funksjoner må fortsette i 2019 og framover, slik at organisasjonen blir i stand til å lede og utvikle kommunens tjenesteproduksjon og omstille for å møte utfordringer (f eks økt antall eldre + investeringsbehov) - omtalt blant annet i forbindelse med budsjettprosessen høsten 2018. Analyser og budsjettarbeid framover blir viktige instrumenter for å lykkes.

Skjema 1A viser det regnskapsmessige mindreforbruket:

Skjema 1A	Regnskap år 2018	Regulert budsj. år 2018	Oppr.budsj. år 2018	Regnskap år 2017
Sum frie disponible inntekter	-321 335	-312 247	-310 730	-311 036
Netto finansinntekter/-utgifter	13 538	15 412	15 412	11 363
Netto avsetninger	-11 877	-15 308	-6 462	-4 761
Overført til investeringsregnskapet	633	318	-	1 507
Til fordeling drift	-319 041	-311 825	-301 780	-302 927
Noteforklart diff. mellom skjema 1A og 1B	5 927	8 687	1 604	5 689
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	309 468	311 825	301 780	281 501
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-9 573	-	-	-21 426

Skjema 1B	Regnskap år 2018	Regulert budsj. år 2018	Oppr. budsj. år 2018	Regnskap år 2017	Diff. Rb - R
TIL FORDELING DRIFT (fra skjema 1A)	-319 041	-311 825	-301 780	-302 927	
Rammeområde Sentraladministrasjonen					
Netto driftsramme	14 204	15 908	15 738	15 879	1 704
Rammeområde Stab					
Netto driftsramme	9 102	11 684	10 216	3 277	2 582
Rammeområde Miljø og teknikk					
Netto driftsramme	25 461	23 103	22 824	22 158	-2 358
Rammeområde Oppvekst og kultur					
Netto driftsramme	142 596	143 930	142 885	130 613	1 334
Rammeområde Helse og omsorg					
Netto driftsramme	112 178	108 513	108 513	103 885	-3 665
SUM FORDELT TIL DRIFT	303 541	303 138	300 176	275 812	-403

Fullstendige regnskapskjemaer og økonomiske oversikter er å finne i regnskapsdokumentet.

Sum frie disponible inntekter ble 9 mill høyere enn budsjett. Skatteinntektene ble høyere med nær 7,5 mill kr, mens rammetilskuddet ble ca. 2,6 mill kr lavere. Eiendomsskatten ble nær 0,3 mill kr høyere enn budsjettet primært grunnet taksering av nye bygg.

Netto finansinntekter-/utgifter ble drøye 1,8 mill kr lavere enn budsjett. Renter og avdrag på lån ble ca. 1,2 mill kr lavere. Dette skyldes lavere renter enn forutsatt i budsjettet og at vedtatte lån ikke ble tatt opp. Videre at renteinntekter og utbytte ble ca. 0,9 mill kr høyere enn budsjett. Herunder uventet høyt utbytte fra Østfold Energi AS med 0,4 mill kr.

Sum avsetninger ble 6,9 mill kr høyere enn budsjettet. Avviket skyldes i det alt vesentligste avsetninger til bundne fond på rammeområdene som ikke var budsjettet (øremerkede statstilskudd som helt eller delvis ikke var disponert). Sum bruk av avsetninger ble nær 3,2 mill kr høyere enn budsjettet.

Avviket skyldes inntektsføring av gamle bundne fond på rammeområdene (anmodning fra revisjonen).

Linjen sum fordelt til drift i skjema 1B viser at rammeområdene brukte netto ca. 0,4 mill kr mer enn det som var bevilget i regulert budsjett.

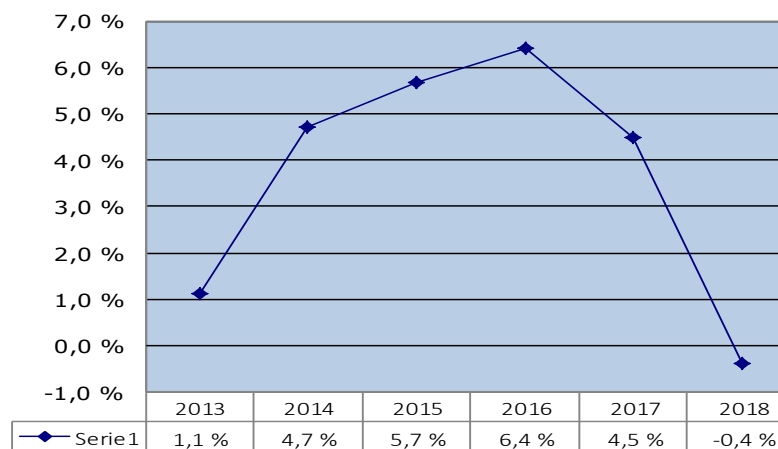
Hovedoversikt drift	Regnskap år 2018	Regulert budsj år 2018	Oppr.budsj år 2018	Regnskap år 2017
Sum driftsinntekter	-418 267	-385 872	-385 928	-405 329
Sum driftsutgifter	419 796	394 134	385 662	388 016
Brutto driftsresultat	1 529	8 262	-266	-17 313
Resultat eksterne finanstransaksjoner	13 686	15 412	15 412	11 385
Motpost avskrivninger	-13 543	-8 684	-8 684	-12 245
Netto driftsresultat	1 672	14 990	6 462	-18 173
Sum bruk av avsetninger	-37 590	-34 431	-6 462	-27 946
Sum avsetninger	26 345	19 441	-	24 692
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-9 573	-	-	-21 427

Hovedoversikt drift viser at driftsinntektene økte mer enn driftsutgiftene. Dette er nærmere forklart over. Netto driftsresultat ble minus 1,672 mill kr.

I resultatet ligger premieavviket mellom faktisk betalt pensjonspremie og den aktuar-beregnete normalpremie. Avviket er positivt med over 3,7 mill kr. Dette har redusert de regnskapsførte utgiftene til pensjon og arbeidsgiveravgift og bedrer regnskapsresultatet. Dette er ikke reelle penger og bør som tidligere år nulles ut gjennom budsjettjustering. I 2019 skjer dette gjennom bruk av regnskapsmessig mindreforbruk eller bruk av disposisjonsfond.

Netto driftsresultat utgjør minus 0,4 % av sum driftsinntekter (netto resultatgrad). Teknisk beregningsutvalgs anbefaling for en sunn

kommuneøkonomi er et resultat på minimum 1,75 %. Jf. kommentarer under rådmannens vurdering (over).

Selvkostområder

Avløp og rensing. Gebyrregnskapet viser en kostnadsdekning på 101,6 %. Selvkostfondet er fortsatt negativt med 1,6 mill kr. Dette må dekkes inn av innbyggerne gjennom høyere årsgebyr de kommende årene.

Feiing. Gebyrregnskapet viser en kostnadsdekning på 95,5 %. Selvkostfondet er positivt med kr 4 900.

Plansaker. Gebyrregnskapet viser en kostnadsdekning på kun 22,1 %. Kommunestyret har ikke vedtatt selvkost på dette gebyrområdet.

Bygge- og eierseksjoneringsaker. Gebyrregnskapet viser en kostnadsdekning på 78,3 %. Kommunestyret har ikke vedtatt selvkost på dette gebyrområdet.

Kart og oppmåling. Gebyrregnskapet viser en kostnadsdekning på 83,8 %. Kommunestyret har ikke vedtatt selvkost på dette gebyrområdet.

Når det gjelder gebyrområdene renovasjon og slam fører MOVAR IKS selvkostregnskapene for Våler kommune.

Investeringsregnskapet

Skjema 2A	Regnskap år 2018	Regulert buds år 2018	Oppr.budsj år 2018	Regnskap år 2017
Investeringer i anleggsmidler	44 638	68 872	19 439	44 604
Utlån og forskutteringer	5 359	0	0	0
Kjøp av aksjer og andeler	912	900	900	817
Avdrag på lån	890	1 300	1 300	3 766
Dekn. av tidl. års udekket	0	0	0	0
Avsetninger	669	0	0	1 741
Årets finansieringsbehov	52 468	71 072	21 639	50 928
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	-28 337	-40 741	-12 800	-22 299
Inntekter fra salg av anleggsmidler	0	0	0	-1 752
Tilskudd til investeringer	-1 828	-1 772	0	-9 921
Kompensasjon for merverdiavgift	-7 557	-12 211	-3 889	-9 101
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-2 251	-1 300	-1 300	-803
Overført fra driftsregnskapet	-633	-604	0	-1 507
Bruk av avsetninger	-11 862	-14 444	-3 650	-5 545
Sum finansiering	-52 468	-71 072	-21 639	-50 928
Udekket / udisponert	0	0	0	0

Regnskapsskjema 2B med detaljerte regnskapstall for de enkelte prosjekter er å finne i regnskapsdokumentet.

Skjema 2A viser at det ble investert 24 mill kr mindre enn budsjettet. Flere budsjettete prosjekter kom ikke i gang eller kom sent i gang blant annet på grunn av utfordringer knyttet til kapasitet og kompetanse i administrasjonen. Rådmannen vil fortsatt ha fokus på organisasjonsutvikling for å balansere kapasitet/kompetanse og ressurser til sektorene.

Uenigheten Våler kommune har med DNB vedrørende et beløp på mellom 1,5 og 2 mill kr etter konkursen i MHA Entreprenør AS, har ikke kommet noe nærmere en løsning i 2018. Det er vanskelig å vurdere endelig utfall i denne saken, men det er en risiko for at Våler kommune kan få en ekstra utgift når saken er konkludert.

Utlån og forskutteringer er regnskapsført med drøye 5,3 mill kr. Dette gjelder innvilgelse av 3 startlån (Husbanken) kommunen har gitt i 2018. Disse kunne med fordel vært budsjettjustert.

Gjenværende Husbankmidler pr 31/12-2018 var ca. 2 mill kr.

Balanseregnskapet

Lånegjeld pr. 31.12

	1 000 kroner				
År	2014	2015	2016	2017	2018
Investeringslån	178 702	169 518	213 408	244 293	231 177
Formidlingslån	12 847	12 365	18 604	19 325	19 580
Totale lån	191 549	181 883	232 012	263 618	250 757
Ubrukte lånemidler	35 793	2 333	24 952	49 045	20 708
Netto lånegjeld i % av sum driftsinntekter	46,2 %	50,3 %	53,6 %	52,9 %	55,0 %

Kommunens lånegjeld er ca. 251 mill kr. Det er i tillegg budsjettvedtak på låneopptak i 2018 og 2019 med 43,1 mill kr. For noe av lånegjelden dekkes finanskostnader delvis av gebyrinntekter, rentekompensasjon fra staten og innbetaling av renter og avdrag fra private (utlån av Startlån). Netto lånegjeld i prosent av driftsinntektene var i 2018 noe høyere enn i 2017.

Fond	1 000 kroner				
År	2014	2015	2016	2017	2018
Disposisjonsfond	23 022	31 098	51 199	63 823	61 990
Bundne driftsfond	7 951	8 088	12 802	14 118	13 638
Ubundne invest.fond	1 769	540	240	1 981	1 981
Bundne invest.fond	6 045	7 525	7 603	4 640	5 309
Sum fond	38 787	47 251	71 844	84 562	82 918
Disposisjonsfond	7 %	9 %	13 %	16 %	15 %

Disposisjonsfondet kan fritt brukes til dekning av utgifter i både drifts- og

investeringsregnskapet. Ubundne investeringsfond kan fritt brukes til å dekke utgifter i investeringsregnskapet, mens de bundne fondene pr. definisjon er midler som er pliktig avsatt til bestemte øremerkede formål i drifts- og/eller investeringsregnskapet. Ettersom fondsbeholdningen gjelder pr. 31.12 i regnskapsåret, er ikke-bevilget bruk av fond i budsjettet for 2019 fratrukket. Premieavviket som må finansieres i 2019 er heller ikke hensyntatt.

Det er brukt 21 mill kr av disposisjonsfondet i 2018. Det er mer enn det avsatte overskuddet for 2017 (19,1mill kr). Det er viktig at kommunen fortsetter å jobbe for å skape inntekter, og gjennomføre tiltak for å gi økt handlingsrom innenfor gjeldende rammer. Dette arbeidet pågår.

Arbeidskapitalens driftsdel

År	2014	2015	2016	2017	2018
Omløpsmidler	133 914	112 002	168 500	211 276	167 949
(-) Kortsiktig gjeld	42 225	43 047	47 624	53 446	51 953
(-) Ubrukte lånemidler	35 793	2 333	24 952	49 045	20 708
(-) Premieavvik	4 813	693	3 222	2 303	3 742
(-) Fond ekskl. disp.fond	15 765	16 153	20 645	20 739	20 928
Arbeidskapitalens driftsdel	35 318	49 776	72 057	85 743	70 618
Arb.kapitalens driftsdel i % av driftsinntekter	10,5 %	14,0 %	18,7 %	21,2 %	16,9 %

Arbeidskapitalen er et vanlig brukt begrep for å uttrykke om det er tilstrekkelige midler til å dekke løpende forpliktelser. Den defineres som omløpsmidler minus kortsiktig gjeld. Problemet med arbeidskapitalen som uttrykk for kommunens likviditet, er at en del av omløpsmidlene er øremerket på en eller annen måte. Disse midlene er bundet opp, og kan derfor ikke benyttes fritt etter kommunens eget ønske. Dette gjelder for eksempel ubenyttede lånemidler og ulike bundne fondsmidler. Slike midler bør trekkes

fra når arbeidskapitalen blir analysert. Den resterende "frie" delen av arbeidskapitalen er det vanlig å kalle arbeidskapitalens driftsdel eller grunnlikviditeten.

Kommunens likviditet varierer mye i løpet av året, og avhenger blant annet av hvor mye kommunen har innestående, samt inn- og utbetalingstidspunktene for inntekter og utgifter. Likviditeten er normalt best mot slutten av året og normalt dårligst i mai/juni, noe som i stor grad henger sammen med lav skatteinngang og utbetaling av feriepenger. Det er ikke vurdert hvor stor arbeidskapitalens driftsdel bør være.

Likviditeten ble redusert i 2018. Kommunens likviditet er tilfredsstillende, og det er således ikke behov for særskilte tiltak.

Finans- og gjeldsforvaltning

Våler kommunes reglement for finans- og gjeldsforvaltning ble sist vedtatt av kommunestyret 15.6.2017.

Forvaltning av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål per 31.12.2018:

- Innskudd i kommunens hovedbankforbindelse DnB 120,4 mill kr.
- Innskudd i KLP- banken med 0,03 mill kr.
- Innskudd i Sparebank 1 Østfold – Akershus med 0,1 mill kr.
- Renten på bankinnskudd per 31.12.2018 var hhv. 1,58 %, 0,20 % og 0,05 %.

Forvaltning av kommunens langsiktige finansielle aktiva:

- Pengemarkedsfond (Pluss likviditet II) hos Fondsforvaltning med verdi per 31.12.2018 på 14,64 mill kr (14,43 mill kr i 2017).
- Fire aksjefond kjøpt for tilsammen 4 mill kr i november 2007. Markedsverdi per 31.12.2018 var 5,42 mill kr (5,81 mill kr i 2017).
- Avkastning fra pengemarkedsfondet var kr 1,65 % (1,65 % i 2017).
- Avkastningen på aksjefondene var netto – 8,4 % (8,96 % i 2017)..

Finansforvaltningens resultat skal etter finansreglementet vurderes opp mot 3 måneders Nibor rente. Årsgjennomsnittet for 3 mnd Nibor i 2018 var 1,06 %. Kommunens avkastning var betydelig bedre enn referanseindeksen.

Våler kommune hadde 250,8 mill kr i lån per 31.12.2018 med slik fordeling:

- Kommunalbanken med 226,1 mill kr (gjenværende løpetid 4 -40 år).
- KLP- banken med 4,0 mill kr (gjenværende løpetid 3 år).
- Husbanken med 20,7 mill kr (gjenværende løpetid 5 -30 år).

Renten på lånene per 31.12.2018 varierte fra 1,41 % til 2,0 % på flytende og fra 1,90 % til 2,05 % på fast.

Andel innlån med fast rente var ca. 21 %. Finansreglementet sier minimum 25 %. Dette er å betrakte som et avvik.

I 2018 ble det ikke tatt opp lån selv om det var vedtak på 17,8 mill kr.

Signalene fra Norges bank er svakt stigende rentenivå, men fortsatt lavt i tiden som kommer.

Tilsyn og revisjoner

Staten gjennomfører tilsyn med kommunens tjenester for å sikre at kommunen ivaretar innbyggernes rettssikkerhet og øvrige kommunale oppgaver i tråd med nasjonale målsettinger.

Statlige tilsyn skal sikre at kommunene ivaretar innbyggernes rettssikkerhet og øvrige kommunale oppgaver i tråd med nasjonale målsettinger. Slike tilsyn kommer i tillegg til de tilsyn som enhver offentlig eller privat virksomhet blir gjenstand for (branntilsyn, arbeidstilsyn, mattilsyn mv.).

Det har gjennom 2018 vært gjennomført branntilsyn og el-tilsyn i kommunale bygg. Avvik har blitt lukket løpende, og/eller har blitt fulgt opp iht avtalt plan for forbedringer.

Indre Østfold kommunerevisjon IKS gjennomførte forvaltningsrevisjonsprosjektet «Hvordan blir politiske vedtak fulgt opp». Forvaltningsrevisjonsrapporten hadde fire anbefalinger. Kommunestyret tok i november 2017 rapporten til orientering og ba rådmannen følge opp anbefalingene. Av kapasitetshensyn har ikke dette blitt gjennomført. Det har vært kommentert gjennom tertialrapporter i 2018. Organisatoriske grep i 2019 vil bedre kapasiteten til å følge opp denne type vedtak bedre.

RÅDMANNENS STAB

VIKTIGE RESULTATER

Økonomi

Netto ramme	Regnskap	Regulert budsjett	Avvik	Opprinnelig budsjett
Tall i hele tusen	9 099	11 684	- 2 585	10 216

Et avvik var at *det* arbeidsoppdrag med store datasenter, som skulle støttes av kjøpte tjenester, ikke kom i gang pga kapasitetsutfordringer. Kommunestyret bevilget 2 mill kr til dette. Annet arbeid vedr. datasenter har pågått gjennom året (se nedenfor). Videre ble det brukt 1,3 mill kr mindre enn budsjettet på prosjekter innen digitalisering og kommunikasjon. I tillegg til flere konkrete årsaker som førte til mindreforbruket, så ble det holdt igjen noe på aktiviteter i rådmannens stab mot slutten av året, fordi det ble klart at den ekstra merbelastningen (økte utgifter) på sektorene miljø og teknikk, og på helse og velferd ble krevende å dra inn igjen.

Resultater planarbeid

Arbeidet med **kommuneplanens samfunnsdel** ble ferdigstilt i 2018. Arbeidsgrupper innen de tre hovedområdene; 1) levekår og folkehelse, 2) klima, miljø og energi, samt 3) verdiskaping og kompetanse har utarbeidet forslag til målsettinger og strategier. Disse bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag som i noen grad er gjengitt i planen. I forhold til gjeldende plan (2011 – 2022) som var et felles prosjekt med de andre kommunene i Mosseregionen, er den nye planen Våler-spesifikk, og viser konkrete utfordringer og angir retning for Våler-samfunnet. Planen lå ute til offentlig

ettersyn i nov-des. I desember ble det gjennomført medvirkningsmøte. Innspillene fra møtet er tatt med i det videre arbeidet. Samfunnsdelen legges til grunn for arbeidet med arealdel som også startet i 2018.

I november ble oppstart varslet for arbeidet med **kommuneplanens arealdel** og forslag til planprogram ble lagt ut til offentlig ettersyn. Det ble etablert administrative arbeidsgrupper for utarbeiding av ulike dokumentasjon og faglige vurderinger som skal følge planen. Det ble også etablert en politisk ad hoc arbeidsgruppe for fortløpende dialog med administrasjonen under arbeidet. I desember ble det gjennomført medvirkningsmøte for planarbeidet. Innspillene fra møtet blir tatt med i det videre arbeidet med planen.

Arbeidet med tilrettelegging for etablering av **datasenter** har pågått i hele 2018. Kunnskapsinnhenting hos andre kommuner med erfaring fra lignende prosesser har vært gjennomført. Det ble etablert faste møtepunkt for styrings- og prosjektgruppe for fellesprosjektet mellom Sarpsborg og Våler. Planprogram for områderegulering på Gylderåsen ble utarbeidet og lagt ut til offentlig ettersyn. Planprogrammet ble fastsatt av formannskapet i desember. Det har blitt gjennomført flere møter med grunneiere der det har blitt delt informasjon og drøftet framdrift og ulike problemstillinger fra grunneiernes og kommunens ståsted. Egen side på kommunens nettsider gir informasjon om bakgrunn og framdrift i datasenterarbeidet.

Av private reguleringsplaner har det vært jobbet med grunneiere/ forslagsstillere for flere eldre planer i Svinndal. Det har blitt startet regulering av Våler næringspark, felt 2 og det har vært jobbet med to planer for utvikling av sentrum i Kirkebygden. For regionale planer som har/vil få stor betydning for Våler blir det avgitt høringsuttalelser. I 2018 avga kommunen uttalelser til fylkesplanens arealstrategi, samt regional transportplan og senere handlingsprogrammet til denne.

Resultater HR (personalområdet)

I 2018 var det høyt fokus på digitalisering og effektivisering. Det har vært jobbet med etablerte systemer og utviklet nye løsninger for å bedre medarbeidernes arbeidshverdag. HR har hatt fokus på å redusere sykefraværet, og har i samarbeid med virksomhetslederne oppnådd lovende resultater. Nærværet har økt og det gir inspirasjon til å stå på videre. Organisasjonsutvikling og rekruttering inn i nye nøkkelposisjoner har vært prioritert. Dette er viktige grep for evnen til å omstille og fornye. Arbeidet med stillingsgrupper og lønnsnivåer, samt tiltak for å rekruttere sykepleiere og helsefagarbeidere har også vært viktig. Vi erfarer at det er utfordringer på enkelte stillingstyper, og vi er i tøff konkurranse med andre kommuner i regionen. Derfor må dette ha stor fokus også framover. Kommunen har jobbet med å få ned vikarbruken og har hatt fokus på heltidskultur. Ny IA avtale og ny offentlig tjenstepensjon har blitt introdusert.

Oppsummering av viktige resultater i 2018:

- Integrasjon Easyruit/ESA, dvs. automatisk overføring av annonsering og rekrutteringsdokumenter inn til arkivsystemet vårt
- Fått på plass mange nye medarbeidere i sentrale stillinger
- Jobbet i prosjektet NED i samarbeid med NAV for reduksjon av sykefravær
- Implementering av GDPR og utarbeidet sikkerhetshåndbok (personvernlovgivning) – arbeidet her fortsetter i 2019.

Likestilling og diskriminering

Ved utgangen av 2018 hadde totalt 502 personer, 393 kvinner og 109 menn et ansettelsesforhold til Våler kommune. Dette utgjør 371 årsverk.

Kvinneandelen blant kommunenes ansatte er 78 %. Menn er underrepresentert i alle sektorer med unntak av administrasjonen. Denne kjønnsfordelingen er velkjent i "kommune-Norge". Mange av yrkene i kommunal sektor er allerede fra utdanningssituasjonen yrker som tiltrekker flest kvinner. Det ansees som positivt for ethvert arbeidsmiljø at det er både kvinner og menn på en arbeidsplass. Det er derfor ønskelig med en økning i andelen mannlige ansatte både innenfor helse, barnehager og skoler.

Kommunens ledelse (to nivåer; rådmannens ledergruppe + virksomhetsledere) bestod i 2018 av 12 kvinner og 5 menn.

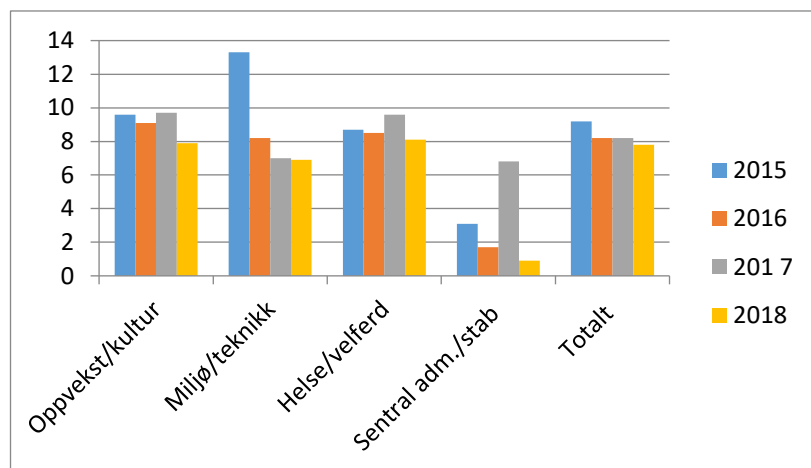
Det er fremdeles slik at lønnsnivået for fast- og timelønnte i Våler kommune viser at menn har en bedre månedsfortjeneste enn kvinner, mens endring i grunnlønn er tilnærmet lik. Dette har også sammenheng med at det er flere kvinner som arbeider i lønnsstigen for assistenter og fagarbeidere. Dermed blir gjennomsnittslønnen for kvinner lavere enn for menn. Det gis imidlertid lik lønn innenfor de ulike stillingsgruppene.

Våler kommune har totalt 9 lærlinger ved årsskiftet. Det er en målsetting at det til enhver tid skal være 10 lærlinger i kommunen. Dette målet tilstreber vi å nå i 2019.

HMS – sykefravær

Sykefraværet for 2018 var på 7,8 %. Det er en flott nedgang på 1,2 % i forhold til 2017. Sykefraværet kan i all hovedsak knyttes til langtidsfravær da egenmeldt fravær er 1,3 %. Sykefravær kvinner 8,6 %, sykefravær menn 5,3 %. Sykefraværet varierer i de ulike virksomhetene, det har gått ned på alle områder. Størst nedgang er det i helse og velferd hvor fraværet er redusert med 1,5 %. Årsakene til sykefravær skyldes hovedsakelig forhold utenfor arbeidsplassen og er i liten grad arbeidsrelatert.

Utvikling sykefravær 2015 – 2018 er vist i denne tabellen:

Etisk standard og kontroll

Våler kommune utarbeidet i 2016 nye etiske retningslinjer. Disse ble vedtatt av kommunestyret i mars 2017. I motsetning til tidligere vedtatte retningslinjer er også de folkevalgte omfattet av retningslinjene.

Etiske retningslinjer har til formål å sikre en etisk praksis og definere felles standarder for ansatte og folkevalgte i Våler kommune. Ansatte og folkevalgte i Våler kommune skal arbeide for felleskapets beste i tråd med lover, regler, kommunens verdigrunnlag og politiske vedtak.

Våler kommune har som mål å ha en høy etisk standard og et godt omdømme, en kommune innbyggere kan ha tillit til. Etiske retningslinjer skal være godt kjent blant ansatte og folkevalgte og implementeres som en del av introduksjonen for nyansatte. Våler kommunes ledere har et spesielt ansvar for

å utvikle holdninger, og følge opp at medarbeiderne er godt kjent med, og etterlever kommunens etiske retningslinjer, og hva de i praksis betyr.

Våler kommune har utarbeidet HMS-håndbok og avvikssystem. Vi vil jobbe videre med å sikre god etterlevelse av internkontroll og oppfølgingen av avvik i årene som kommer. Våler kommune ønsker en kultur hvor kritikkverdige forhold skal avdekkes og rettes opp. Våler kommune har utarbeidet rutiner for varsling i samsvar med AML § 3 – 6. Kursing og trening i avvikssystemet har fokus framover.

Resultater kommunikasjon og samfunnskontakt

I 2018 har fokus vært knyttet til å profesjonalisere kommunikasjonsarbeidet og oppnå et økt positivt omdømme for kommunen. Det har videre blitt jobbet systematisk gjennom året for å utvikle og vedlikeholde kommunens nettsider og sosiale plattformer, samt å forbedre informasjonsflyten fra kommunen til innbyggerne.

Våler kommunes nettside fikk nytt design og bedre funksjonalitet i arbeidet som startet opp høsten 2017. I 2018 er det jobbet videre med innhold, funksjonalitet og nytteverdi for innbyggerne. Det er brukt analyser (Google analytics) for å målrette dette arbeidet. Nettsiden hadde 236 661 sidevisninger fra mars-desember 2018 (Google analytics ble installert på nettsiden i mars 2018). Det utgjør rundt 775 sidevisninger daglig. Det er flest brukere mellom 35-54 år. Over halvparten bruker nettsidene våre på mobile plattformer.

Veksten i sosiale mediekkanaler som Facebook og Instagram var fortsatt stor i 2018. Facebook er den største kanalen i utbredelse, og er en viktig kanal for å nå innbyggerne. Våler kommunes Facebook-side er en prioritert kanal for informasjon til innbyggerne, og antallet som følger denne siden steg fra 1432 til 2050 i løpet av 2018, en økning på over 43%. I løpet av 2018 fokuserte vi også

på videoinnlegg på Facebook. Vi oppnådde over 115.000 videovisninger mot 0 videovisninger året før.

Instagram ble tatt i bruk i Våler kommune i 2017, da for å promotere emneknaggen #villevakrevåler. Kanalen har vokst i 2018 og Våler kommune har nå 1172 følgere på Instagram. Kanalen benyttes til å spre informasjon om kommunens tjenester, da gjerne via Instastories som har en yngre målgruppe, men også som et virkemiddel for å skape engasjement og positivt omdømme. Fotokonkurransen #villevakrevåler er veldig populær, og per 31.12.2018 hadde vi fått inn over 3600 bidrag.

Kommunen introduserte en ny internkommunikasjonskanal våren 2018. Workplace skal være den viktigste kanalen for (kortfattet og fortløpende) interninformasjon, samhandling og felles kulturbygging for ansatte i Våler kommune. Her får ansatte informasjon, de blir kjent med hverandre, kan diskutere, dele og spre kunnskap og erfaringer. Hensikten er at dette skal bli en levende og lærerik møteplass, som løfter fagkunnskap, kompetanse, dialog og godt samarbeid. Vi har nå ca. 500 medlemmer på Workplace og ca. 270 medarbeidere bruker nettverket aktivt i løpet av en uke. Et godt kommunikasjonsarbeid starter internt, og vil forhåpentligvis sette mange av kommunens medarbeidere i stand til å bli gode eksterne ambassadører for egen organisasjon.

Resultater innovasjon og utvikling

Kommunestyret vedtok 14. desember 2017 Digitaliseringsstrategi 2018+ for Våler kommune. Digitaliseringsstrategien er en referanse for alle ansatte i Våler kommune for utviklingsprosessene i årene som kommer. Den har gjennom 2018 blitt anvendt aktivt i både målprosesser, planlegging og prioriteringer. Digitalisering dreier seg i stor grad om endring og fornyelse av tjenester,

prosesser og arbeidsmåter. Ledelse, kultur og holdninger står sentralt. Som et ledd i dette har vi i 2018 sett behov for å etablere planer for prosjekter (porteføljestyring) og utvikling av organisasjon mm.

Det er meget omfattende og komplekse forbedringsprosesser og omstilling som kommunestyret har bestilt fra administrasjonen. Rådmannen er tydelig på at han må ha dedikert kompetanse i en sentralt plassert funksjon for å ivareta samordning og styring i et langsiktig tidsforløp. Dette ble effektivisert i 2018. Denne styrkingen av organisasjonen er et vesentlig suksesskriterium som vil gi synlige resultater over tid. Satsingen er i tråd med kommunestyrets vedtak 14.12.2017 vedr. digitalisering, samt gjeldende handlingsprogram.

Kommunens mål er å tilby alle brukere et digitalt førstevalg. Dette er gitt i sentrale føringer, inkludert i Regjeringens Digitale Agenda for Norge. Organisasjonen har i 2018 fokusert på utvikling av en digital kultur like mye som å innføre nye digitale løsninger, da dette er en forutsetning for å lykkes. Kommunens enheter har identifisert behovet for anskaffelse av konkrete IKT-løsninger for å kunne digitalisere oppgaver og effektivisere arbeidsprosesser. En kartlegging av arbeidsprosesser og tidstyver ble gjennomført våren 2018 og denne avdekket hvor potensialet for gevinster er størst. Resultatene av kartleggingen benyttes som en nullpunktsanalyse for gevinstrealisering av de kommende prosjektene. Med bakgrunn i kartleggingen ble det avdekket at både sak/arkivsystem, telefoniløsning og samhandlingsplattform var kritiske faktorer for å jobbe mer effektivt. Dette er prosjekter som nå er igangsatt, og gevinsten vil kunne måles med bakgrunn i kartleggingen som ble gjort, dvs. om tidstyvene er blitt færre.

I siste kvartal av 2018 ble det tilsatt en leder for innovasjon og utvikling for å realisere potensialet i strategien. Det er utarbeidet en overordnet prosjektplan med prioritering av digitaliseringsprosjekter, og utarbeidet prosjektverktøy

som skal danne grunnlag for videre opplæring og kompetanseheving av organisasjonen i 2019.

Et annet viktig tiltak knyttet til utvikling er å etablere formelle samarbeid. Gjennom hele 2018 har Våler kommune deltatt aktivt i Smart Kom Østfold samarbeidet sammen med Råde, Skiptvet, Marker, Hvaler og Aremark. Samarbeidet er etablert med sikte på å løse felles drifts- og utviklingsoppgaver på en god og fremtidsrettet måte. Egen omtale av dette samarbeidet vil presenteres for kommunestyret i egen melding våren 2019.

UTVIKLING

Våler kommunes innbyggertall økte kraftig også i 2018. Ved årets slutt var det 5593 innbyggere i Våler. I 2005-2018 har gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst vært på 2,76 %. Befolkningsveksten i 2018 ble på 2,2 %, som var nest høyest i Østfold. Prognosene for befolkningsutviklingen er høye. For 2019 forventes en vekst på 2,5-3 %.

Endringer i befolkningen

Fødte¹
72 personer [per 2018]

Nettoflytting¹
92 personer [per 2017]

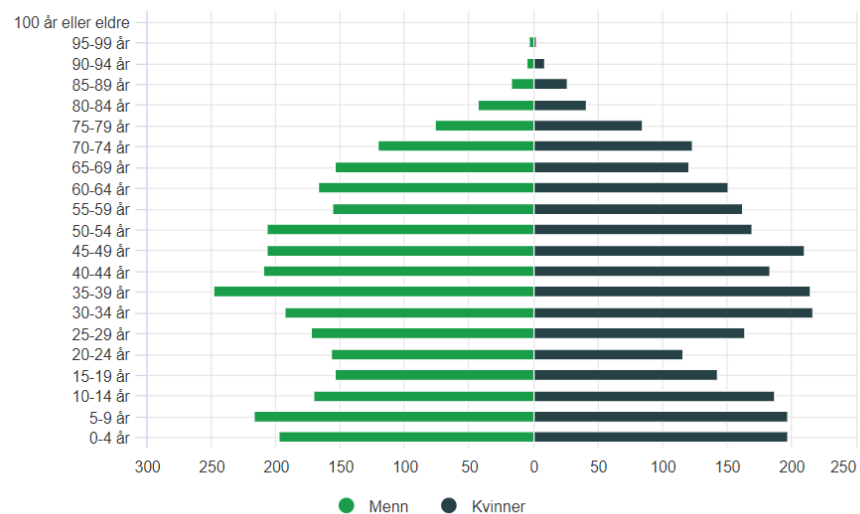
Døde¹
23 personer [per 2018]

Vekst i befolkningen siste kvartal¹
12 personer [per 4. kvartal 2018]

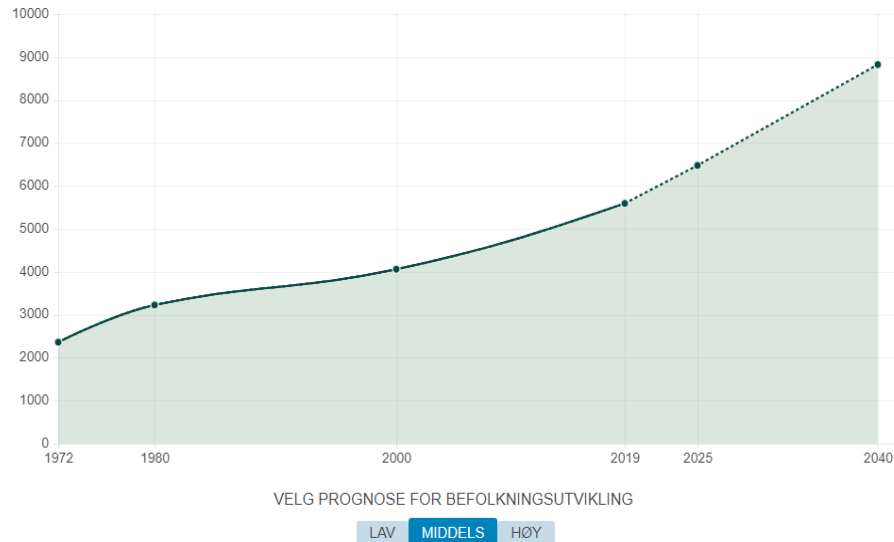
Aldersfordeling

[per 1. januar]

Kilde: Folkemengde, Statistisk sentralbyrå

Befolkningsutvikling

I arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel ser vi at aldersfordelingen i Våler er på linje med aldersfordeling i landet, med unntak av aldersgruppene 0-15 år og 80+. For disse gruppene er andelen henholdsvis høyere og lavere per 2018. Men det var en stor økning i antall voksne i alderen 80-89 år i løpet av fjoråret. Aldersdemografien vil endres i Våler i årene som kommer.

Veksten fører med seg utfordringer for kommunens tjenesteyting og infrastruktur. Derfor må det lages gode analyser og planer. Organisasjonen vil utvikles videre på kompetanse, kapasitet og arbeidsprosesser for å imøtekomme disse behovene.

Samfunnsutvikling

I 2019 vil arbeidet med kommuneplanene fortsette fram mot vedtak. Disse planene vil legge premisser for den videre samfunnsutviklingen i Våler i perioden mot 2030.

I arbeidet med samfunnsdelen av kommuneplanen og deretter i prosessen med Agenda Kaupang, kom det fram at det vil være nyttig å se helhetlig på kommunens boligutvikling. Helhetlig boligpolitikk vil være et viktig tema i 2019.

Utredning av ny gymsal i Svinndal kan være starten på en mer helhetlig tilnærming av utviklingen i lokalsenteret. Vurderinger av behov og muligheter til fremtidig skole og barnehage for Svinndal henger blant annet sammen med befolkningsvekst og boligutbygging. Disse faktorene må det jobbes videre med for å komme fram til beslutningsunderlag som belyser ulike konsekvenser og muligheter.

Målrrettet arbeid med sentrumsutvikling av Kirkebygden vil stå sentralt i planarbeid og øvrige eksterne utviklingsoppgaver. Prosjekt ny Kirkebygden skole, eventuelle tiltak knyttet til kultur, og utredning om familiens hus vil også sees i sammenheng med sentrumsutviklingen, og målsettingen om å skape et godt nærmiljø i sentrum.

Gode løsninger for samfunnsutviklingen i Våler kan tas fram på forskjellig vis, og det er mye å lære av andre kommuner, både i forhold til prosesser og løsninger. Og det er mye å hente på å samarbeide tettere med innbyggere, næringsliv, og kompetansemiljøer. Dette vil vi fortsette å sette på agendaen, og vi vil utvikle ressursmart og involverende «samskaping», slik det er omtalt i samfunnsdelen i ny kommuneplan. Det vil bli arrangert en workshop eller lignende for å finne en hensiktsmessig tilnærming til arbeidet. Utarbeiding av retningslinjer for nærmiljøfond, og andre spørsmål om finansiering, kan sees i

sammenheng her. [Visjonsdokumentet](#) viser også retning, og angir tenkesett for å oppnå gode resultater innen samfunnsutvikling.

Kommunens tette samarbeid med Våler vannverk vil fortsette i 2019 med en målsetting om å finne gode løsninger for vannforsyning og slukkevann til både eksisterende og nye byggeområder. Det er en vesentlig målsetting at planer i regi av kommunen og vannverket er tett og effektivt samordnet, og at Våler vannverk sine prioriteringer støtter opp under kommunens planer.

Næringsutvikling

Arbeidet med tilrettelegging for store datasenter vil fortsette. Hovedprosjektets framdriftsplan har en målsetting om ferdigstilling av reguleringsplan i 2020. Detaljregulering for Våler næringspark, felt2 vil sluttbehandles første halvår 2019, og åpne for større etableringer av næringsvirksomhet. Videre er det en målsetting å komme tettere på næringslivet i kommunen. Det vil bli arbeidet med å tilrettelegge for møtearenaer for dialog og samskaping. Igjen har andre kommuner vist vei, og dette ønsker vi å lære mer om for å høste fordeler av.

Utvikling innen HR

Utviklingen innenfor HR-området går framover både på «egne ben» innenfor fagområdet, men er også integrert og avhengig av tett samarbeid med andre. Både for IT/digitalisering og samspill med virksomhetene er avgjørende med felles mål og planer for å oppnå helhetlige og effektive resultater. Dette innebærer også videre fokus og vurderinger av organisering og smart anvendelse av ressurser og kompetanse i hele kommunens organisasjon. Det er sannsynlig at nye grep og justeringer vil komme steg for steg, så snart det blir

naturlig ut ifra ulike utviklingsprosesser totalt sett i kommunen. Her er en liste over aktuelle utviklingsoppgaver i den nærmeste tiden:

- Implementere digitalt fraværssystem ute i virksomhetene
- Jobbe med reduksjon i sykefravær, slik at vi når målsettingen om et sykefravær på 7 % innen utgangen av 2019. Dette er et tøft mål, men vi sikter høyt
- Innføre digitale personalmeldinger, digitalisere rapporteringsrutinene våre
- Opplæring og videre utvikling av systemet for HMS og internkontroll
- Jobbe for å beholde, utvikle og rekruttere kompetent arbeidskraft, slik at vi kan levere gode tjenester til befolkningen
- Bidra til at nye og gode digitaliseringsprosesser kan hente ut effektiviseringsgevinster
- Digitalt verktøy for introduksjon av nyansatte
- Vurdere (rett tidspunkt for) gjennomføring av 10-faktor medarbeiderundersøkelse.

Utvikling innen kommunikasjon og samfunnskontakt

Videre satsing knyttet til kommunikasjon vil sees i sammenheng med digitaliseringsstrategien til kommunen. Hovedfokus fremover vil være å utvikle kommunens selvbetjeningsløsninger, etablere samskaping med innbyggerne som arbeidsform og ta målrettede grep for å bli en døgnåpen forvaltning med moderne førstelinjeservice.

Førstelinjeservice i 2019 og tiden fremover er først og fremst gjennom digitale kanaler. Den fysiske førstelinje (servicetorg) er et ønsket tiltak og supplement, men som vi vil vurdere å kombinere med flere funksjoner i en spennende møteplass-arena for brukere og besøkende.

I tillegg til kommunens hovednettside, www.valer-of.kommune.no har alle skolene og barnehagene egne nettsider. Det tilstrebes å få disse under

paraplyen til *hovednettsiden*. Dette vil gjøre det enklere for innbyggerne å navigere. I tillegg vil det bli enklere å utvikle sidene ved å installere verktøy som sier noe om bruk og behov for innbyggerne.

Utvikling innen innovasjon og utvikling

En foreløpig skisse over innovasjon- og digitaliseringsprosjekter er utarbeidet og vil følges opp i året som kommer. Porteføljen er omfattende og vil kreve prioritering av satsingsområder. Motiverte medarbeidere er en nøkkel for å lykkes, og derfor er det initiert en felles satsing med Smart Kom Østfold samarbeidet knyttet til endrings- og innovasjonsledelse for kommunens ansatte i 2019 – forutsatt at det tildeles prosjektskjønnsmidler fra Fylkesmannen.

I hovedsak vil innovasjonsprosjektene kunne deles inn i tre kategorier;

1. Digital arbeidsglede

Eks: nytt sak/arkiv, digital skybasert arbeidsflate, nye samhandlingsløsninger, nytt telefonisystem, automatisering av prosesser, SSO-løsning osv.

2. Digital innbyggerinvolvering- og service

Eks: Digitale skjemaløsninger på nettsiden, automatisk tildeling av SFO-plass, timebestilling med saksbehandler, karttjenester, digitale innbyggerpanel, chatbot, Våler-app osv.

3. Innovasjon innen tjeneste- og samfunnsområdene

Eks: Velferdsteknologi, sensorteknologi knyttet til tekniske tjenester, bærekraftige energiløsninger, delingsløsninger, virtuelle klasserom, IoT osv.

I det kommende året vil hovedfokus være knyttet til prosjekter innenfor de to første kategoriene. Digital arbeidsglede handler om å ta brukere,

arbeidsprosesser og samfunnsoppdraget på alvor. En systematisk tilnærming til god løsningsarkitektur og opplæring kan redusere digitale skiller, effektivisere arbeidsprosesser, endre samhandlingskulturen og ikke minst få mer motiverte medarbeidere. Automatisering av prosesser vil frigjøre tid til brukerne og tjenestene våre. Målet er kort og godt en hverdag uten plunder og heft, å frigjøre tid til brukerne våre, og ha muligheter for å jobbe fra ulike steder på en enkel, trygg og sikker måte.

En annen viktig satsing i året som kommer (og de påfølgende årene) er digital innbyggerinvolvering- og service. Vi skal utvikle en levende plattform for samhandling og tjenesteyting, og utøve kommunikasjon tilpasset krav om mobilitet, og 24/7 tilgjengelighet for alle brukere og ansatte. Vi skal fortsatt bruke sosiale medier for å fremme dialog, øke informasjonsspredning, bygge stolthet og identitet, men også se på nye løsninger knyttet til selvbetjening og søknadsprosesser.

En viktig faktor for å lykkes med disse prosjektene er IKT. Hvis en tilrettelegger for bruk av skytjenester, kombinert med en kultur for digitalisering vil en kunne skape digital arbeidsglede og gode løsninger for innbyggerne våre. Ansatte og ledere vil kunne se/bidra til nye måter å løse arbeidsoppgaver på, og IKT bør bli en av de positive endringsdriverne for utvikling.

En digital reise med fokus på brukere kan gi verdifullt eierskap til effektivisering av arbeidsprosesser, forenkling og ikke minst effektivisering. Dette må derfor sees i nær sammenheng med neste kapittel –under IKT/digitalisering.

SENTRALADMINISTRASJONEN

VIKTIGE RESULTATER

Økonomi

Netto ramme	Regnskap	Regulert budsjett	Avvik	Opprinnelig budsjett
Tall i hele tusen	14 204	15 908	-1 704	15 738

Regnskapet viser et mindreforbruk på 1,7 mill kr, noe som tilsvarer et forbruk på 90 % av regulert budsjett.

Til politisk styring og kontroll er det et mindreforbruk på 0,34 mill kr. Det skyldes vesentlig lavere utgifter til møtegodtgjøring, men også noe lavere utgifter til revisjon.

Samlet for økonomikontor, IKT og post/arkiv er det et mindreforbruk på 1,36 mill kr. Lavere lønnsoppgjør og vesentlig lavere pensjonsutgifter enn forventet utgjør nær 0,4 mill kr. Mindre bruk av brev reduserte portoutgiftene med 0,13 mill kr. Kostnader til fasttelefoni ble redusert med 0,1 mill kr etter anbudsrunde.

Det ble mottatt nær 0,2 mill kr i statstilskudd til omtaksering av verker og bruk etter endringer i eieendomsskattelova. Omtaksering i Våler kommune var ikke nødvendig. Merinntekter på utleie av mørk fiber var ca. 0,3 mill kr.

IKT/digitalisering

Det har vært utfordringer knyttet til drift og utviklingsarbeid innenfor IKT og digitalisering i året som har gått. Det er gjennomført flere IT-relaterte

prosjekter innenfor kommunalområdene som har støttet på til dels store utfordringer. Vi har svakheter (usikkerhet) blant annet på den tekniske siden, på prosjektstyring og på brukersiden.

Stadig flere systemer skal samhandle, ikke bare internt i kommunen – det er også krav til informasjonsutveksling med andre offentlige instanser, helsevesen osv. Velferdsteknologi skal tas i bruk, med mange typer sensorer som avgir alarmer og hendelser. Alt dette skal overvåkes, håndteres og dokumenteres, samtidig som personvern og sikkerhet skal håndteres forsvarlig og etter norsk lov. Det skal utvikles digitale løsninger for arealplaner, planregister, matrikkel og kartgrunnlag som støtter gjeldende standarder og nasjonale krav. All post til innbyggere og næringsliv skal gå digitalt og håndteres gjennom kommunens «gamle» sak/arkiv-system. Kompleksiteten i leveransene tydeliggjør behovet for sterkere strategisk styring og rolleavklaringer i organisasjonen.

Dagens driftsoppsett er krevende og kostbart, og erfaringene fra 2018 synliggjør behovet for å bygge en ny struktur og plattform for smidige brukerløsninger. Et viktig grep som ble tatt siste kvartal 2018, var å utvikle prosjektverktøy for å sikre bedre prosjektleveranser. Våre medarbeidere på IT fortjener ros. Men vi må ta store strategiske grep for å nå målene framover.

Øvrige resultater

De ordinære driftsoppgavene i 2018 er håndtert uten avvik, med unntak av at regnskapet for 2017 ble avlagt etter frist. [Dette er korrigert i 2019.] Enkelte forhold og leveranser har blitt nedprioritert og forsinket dels på grunn av manglende kapasitet.

Det var en målsetting å innføre fullelektronisk arkiv i løpet av 2018, men dette arbeidet lot seg ikke prioritere. Utarbeidelse av arkivplan for Våler kommune ble ikke slutført. Se omtale av sak og arkiv prosjekt over.

Økonomiområdet er en av tre hjørnesteiner for at kommunen skal fungere (mennesker, økonomi, IT). Gjennom 2018 har det blitt tydelig at det er behov for å sette inn tiltak på flere områder innen økonomi. Blant annet er det klart at mer presis og tettere styring og oppfølging i administrasjonen, samt behov for å fjerne kritisk sårbarhet må prioriteres. Gjennomføring av faste oppgaver (rapportering, budsjett og regnskap i hele organisasjonen) må bli bedre. Rapportering og andre aktiviteter i 2018 har vist dette. Disse «symptomene» var årsak til at rådmannen igangsatte en total evaluering av økonomiarbeidet i kommunen i vinter, jf. omtale ovenfor. Tiltak som blir iverksatt vil bli omtalt i tertialrapport 1/2019.

UTVIKLING sentraladministrasjonen

De mange utviklingsoppgavene medfører en betydelig risiko dersom ikke IKT og økonomi styrkes. På kort sikt bør dette skje ved å rekruttere inn ny kompetanse, og på lengre sikt er det et større spørsmål om hvordan framtidens IT-oppsett og økonomifunksjon kan/skal se ut for Våler kommune. Se mer omtale på disse to områdene lengre ned.

Det er behov for å sette økt fokus på hvordan en del sentrale oppgaver på kommune-overgripende nivå kan prioriteres og løses bedre. Dette handler om oppfølging av politiske vedtak, (administrativ) samordning mellom sektorer/politiske utvalg og organer, fokus på høringer, oppfølging av kommunale selskaper (eierskap) og avtaler med mer. Rådmannen erfarer at kommunen litt for ofte viser til manglende kapasitet og nedprioritering av oppgaver som normalt bør vies mer oppmerksomhet og følges opp mer

effektivt. Det gjelder strategiske forhold, og spørsmål som angår Våler i forhold til andre kommuner, til regionen og i andre relasjoner som er viktige for Våler kommune å ha noe høyere fokus på. Dette vil bli adressert i 2019.

Endring av organisasjonen ved etablering av fire staber fra 1. januar 2019 vil bidra til å forbedre disse forholdene, i tillegg til andre tiltak som vil bli vurdert/implementert i 2019.

Utvikling innen IT/digitalisering

Det er helt nødvendig at vi snarest mulig starter en grunnleggende og omfattende fornyingsprosess. Vi må bygge kommunens framtidige IT-system fra bunnen av med en ny «grunnmur», og vi må benytte oss av mulighetene som skybaserte tjenester og ekstern drift kan gi oss. Vi vil se på og ta valg i forhold til om et helhetlig IT-styringssystem med programvare og brukerverktøy (PCer mm) kan skaffes til veie eller leies billigere enn våre samlede utgifter på IT per i dag. Her vil vi også samarbeide med andre kommuner for å sammenligne og dra veksler på deres erfaringer ved behov.

Det er kritisk at IT fungerer. Dette er omtalt i kartleggingsrapporter som er lagt til grunn administrativt for budsjettprosessen høsten 2018, og i planer som igangsettes nå. Det er derfor et enkelt, men betydningsfullt valg å prioritere ressurser hit. Fokus fremover vil være anbudsforespørsler og reforhandling av avtaler som skal sikre kostnadseffektiv drift. Videre vil vi utvikle tiltak som skal realisere målbildet for IT-bruken i virksomheten. Gevinstene ved strategisk IT-planlegging realiseres ved å:

- utnytte informasjonsteknologi strategisk, i samsvar med behov
- oppnå optimal disponering av IT-ressurser, med riktig balanse mellom kortsiktig og langsiktig lønnsomhet

- skape en mer mål- og kostnadseffektiv organisering av informasjonsbehandling internt
- skape en egnet teknologisk og system-messig infrastruktur for fremtidig utvikling
- skape grunnlag for en kontinuerlig prosess som vil bidra til at kommunen blir i stand til å møte nye krav og behov på en bedre måte.

Vi har tatt et strategisk veivalg ved at ny stilling innen innovasjon og utvikling ble opprettet i fjerde kvartal 2018. Ved årsskiftet ble stillingen utvidet til å lede IT, i tillegg til digitalisering og innovasjon. Delmål blir utarbeidet innenfor vedtatte budsjettammer. I det korte tidsvinduet, vil ressursbruken i denne stillingen handle mer om IT-systemer/struktur, organisasjon (for IT/digitalisering) og utvikling - enn «innovasjon». Å bygge en systematisk og helhetlig plan og arbeidssett er høyt prioritert.

I 2018 har det vært prioritert å kjøpe mer hjelp fra eksterne konsulenter for å løse oppgaver i drift, samt kartlegge og gi beslutningsunderlag for veien videre. Det er viktig å merke seg at det *fortsatt vil være behov for å kjøpe konsulenttjenester* framover, blant annet fordi enkelte oppgaver er svært spesialiserte, og det er ikke hensiktsmessig å ha den type kompetanse i egen organisasjon. Allikevel har vi identifisert behovet for en meget stor satsing på IKT/digitalisering framover. Vi sikter mot en helt ny IT struktur, skybasert, med økt sikkerhet og med redusert operativ sårbarhet som viktige målekriterier. Dette skal gi medarbeiderne bedre arbeidsforhold, og vi skal hente ut gevinster ved å eliminere tidstyver. Med dette som basis vektlegger vi hvilke konkrete valg IT-avdelingen må gjøre mht. arkitektur, teknologi, løsninger, organisering, og sourcing. Valgene tydeliggjøres gjennom analyse av kommunens mål og rammebetingelser. Derfor må kommunen sikre at vi har nødvendig kompetanse/kapasitet for å lede/samordne dette området. Hvordan dette skal løses organisatorisk blir adressert tidlig i 2019.

Utvikling av økonomifunksjonen

På kort sikt planlegges utvikling av økonomiarbeidet basert på evalueringsrapport omtalt over, inkludert behovet for å styrke fagområdet.

På lengre sikt er det muligheter for å løfte blikket og tenke nytt og annerledes. Dette må forankres videre, men vil kunne handle om hvordan organisere økonomioppgaver, slik andre fagområder endrer seg som en følge av digitalisering og automatisering.

Videre kan det være interessant å undersøke muligheter for eksternt samarbeid, for å oppnå enda større gevinster og driftsfordeler. Det er flere sterke kompetansmiljøer som har satt lys på framtidens økonomifunksjon, og det er mye interessant å hente ut av dialog med disse miljøene. Dette kan bli utforsket nærmere i et 2-4 års perspektiv.

OPPVEKST OG KULTUR

VIKTIGE RESULTATER

Økonomi

Netto ramme	Regnskap	Regulert budsjett	Avvik	Opprinnelig budsjett
Tall i hele tusen	142 596	143 930	-1 334	142 885

Kommunalavdeling oppvekst og kultur hadde et mindreforbruk på 1,334 mill kr i 2018. De største avvikene fra budsjettet var: Mindreforbruk ved Kirkebygden barnehage med 2,6 mill kr. Dette skyldes at budsjettet la til grunn åpning av ny avdeling 01.01.2018. Med ansettelse fra 01.08 ble da lønnskostnadene kun 5/12 av budsjettet. Inntektsføring av eldre bundne fond ga en netto merinntekt på nær 1,6 mill kr.

Merforbruk med 1,5 mill kr til voksenopplæring fremmedspråklige. Overføring til private barnehager ble 0,7 mill kr høyere enn budsjett.

Merforbruk til kulturskolen med 0,4 mill kr. Kostnader knyttet til Kulturskolen baserer seg på antall elever. Økningen i kostnad til Kulturskolen i 2018 skyldes derfor flere elever fra Våler.

Merutgifter til barnevern var ca. 1,3 mill kr. 2018 har vært et krevende år med tanke på antall meldinger om bekymringer for barn. Barneverntjenesten (BVT) har mottatt 104 meldinger i løpet av året. Antall meldinger er doblet i løpet av få år. Det høye antallet meldinger har også medført et økt antall tiltak. Den økte arbeidsmengden har ført til bruk av overtid og vi har måttet benytte en midlertidig 80 % stilling for klare å gjennomføre lovpålagte oppgaver. Den økte arbeidsbyrden har også medført innkjøp av en del tiltak fra en privat

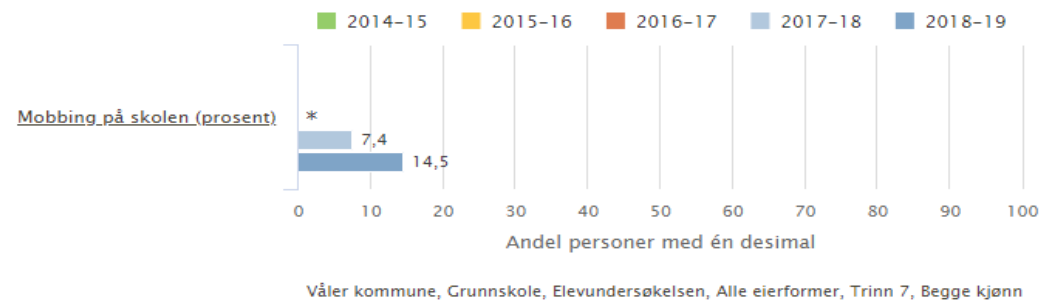
leverandør. Vi ønsker å kunne levere kommunale tiltak, men har ikke kapasitet og kompetanse til dette pr i dag. Alternative løsninger på denne utfordringen vil bli vurdert.

Øvrige resultater

Et godt oppvekstmiljø er viktig for at barn og unge skal kjenne seg trygge og oppleve mestring. Kommunen har virkemidler for å skape gode miljøer i barnehagen, skolen og lokalsamfunnet.

Skole

Kostra-tall for 2018 viser at Våler ligger stabilt på et for lavt nivå når det gjelder skolerresultater. Resultater og utfordringer, samt tiltak for å møte utfordringene, presenteres nærmere i egen tilstandsrapport i løpet av våren 2019. Andelen som opplyser at de opplever mobbing er dessverre økende på enkelte trinn. Dette er noe vi har sterkt fokus på. Skolene skal ha nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Langsiktige strategier knyttet til bedret læringsmiljø, kombinert med satsing på IKT og tilpasset opplæring, forventes å bedre resultatene. Vi vil følge med på om effektene slår inn her.

I budsjett 2018 ble det avsatt midler til investeringer i IKT-utstyr til skoler og barnehager. I forbindelse med å igangsette dette arbeidet våren 2018, ble det vurdert som mer hensiktsmessig å inngå avtale ved bruk av leasing. Etter vedtak i kommunestyret ble midlene som var avsatt til investering flyttet til drift, og det ble inngått kontrakt på leasing av PC til ungdomstrinnet og iPad til barnetrinnet. Dette ga en engangs *økt* belastning på driftsregnskapet i 2018.

Høsten 2018 ble det rullet ut over 750 enheter til elever og ansatte i Vålerskolen. Utrullingen ble fulgt opp med praksisnære kurs for ansatte og egne kursopplegg for skoleledere.

Satsingen har blitt meget godt mottatt, både blant elever, lærere og foresatte. Fylkesmannen har gitt ros for at Våler med en full utrulling til alle skolebarn (samtidig) har gjort et positivt grep for å kompensere for levekårsulikhet. Tiltaket bidrar til å ta bort stigmatisering, sier Fylkesmannen – og det gir en svært viktig mereffekt utover de rent skolefaglige gevinstene.

Med støtte fra Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP) og Østfoldhelse har helse og velferd samarbeidet med Våk skole om innføring av en metode for å ta opp uro /bekymring for barn og unge, så tidlig som mulig. Dette er spennende tiltak og vi vil følge opp og vurdere effektene i samarbeid med skole- og helsestasjonstjenesten hos helse og velferd.

Barnehage

Antall barn under skolepliktig alder i Våler kommune øker. Det var 115 søkere til hovedopptaket i 2018, mens det i 2017 var 83. Det ble derfor i 2017

igangsatt arbeid med nytt tilbygg i Kirkebygden barnehage. Tilbygget ble åpnet 1. august 2018. I tillegg ble familiebarnehagen i Svinndal også gjenåpnet for å avlaste Svinndal barnehage. Familiebarnehagen fungerer som en avdeling i Svinndal barnehage.

Det har vært et økende behov for spesialpedagogisk hjelp i barnehagene. Fra 1. august ble det derfor opprettet en ny 80% stilling som spesialpedagog. Slik at funksjonen nå utgjør 180%. Dette er lovpålagte tjenester knyttet opp mot sakkyndige vurderinger og enkeltvedtak. Spesialpedagogene ambulerer, men benytter kontorfasilitetene i Herredshuset.

Barnehagene har også blitt inkludert i satsningen på IKT i skolen. Nettbrett som har vært brukt i skolen har blitt re-tanket og disponeres nå av barnehagene. Opplæring for ansatte vil bli gitt våren 2019.

Samarbeid med foresatte og andre ressurser for å skape gode nærmiljøer ved barnehagene har vist spennende resultater i 2018. En stor flott ny gapahuk (Augerød barnehage) ble til fordi ansatte og innbyggere/foreldre jobbet sammen.

Dette er ett eksempel på at samskaping tar form i dagens kommune og lokalsamfunn.

Kultur

Våler bruker fortsatt betydelig mindre på kultur enn både fylket og Kostragruppen vi sammenlignes med. Det skyldes blant annet at Våler i liten grad har egne, kostnadskrevende kulturbygg.

Våler kommune scorer lavt på Kommunebarometeret innenfor kulturområdet. De siste tre årene har man gått fra en plassering på 423.-plass i 2016 til 404.-plass i 2018. En svak forbedring, men med tydelig potensial for å heve seg

ytterligere. Våler kommune ligger nest lavest i Østfold. Noe av forklaringen kan skyldes nærhet til Moss og kulturlivet der, men årsakssammenhenger til våre dårlige målinger må vi vurdere mer konkret.

Kulturlivet er, og har alltid vært, viktig for folks helse og trivsel. Dette er også forskningsmessig dokumentert de siste årene. Det er derfor naturlig å se på kulturens plass og rolle i folkehelsearbeidet – og følgelig forsøke å heve kultursatsingen i tiden som kommer. Arbeidet får økt fokus i 2019.

I 2018 er det gitt driftsstøtte og annen støtte til henholdsvis 20 og 15 lag og foreninger/ enkeltpersoner, etter regler og retningslinjer. Kulturskolen hadde stabilt elevtall med 37 fra Våler i vår- terminen og 40 i høstterminen.

Av arrangementer i 2018 kan nevnes:

- Utstillinger på biblioteket
- Kulturdag med fokus på kulturminner
- Julegrantenning med tilhørende arrangement.

Barnevern

Våler bruker mindre pr. innbygger til barnevern, men bruker mer i forhold til barn som blir plassert. Årsaken til dette er barn som det ikke har vært mulig å finne fosterhjem til og derfor må bo i institusjon, noe som har en høy kostnad. Dette er tall som endrer seg. I 2017 brukte Våler mindre enn både landet og Kostragruppen, mens det i 2016 var tilnærmet likt.

Barneverntjenesten (BVT) har igangsatt et viktig kvalitet- og effektiviseringsarbeid i 2018, og vil nå delmål og bli heldigitale i 2019. Dette betyr at man ikke benytter seg av papir i den daglige tjenesteproduksjon. Hele papirarkivet er oppdatert og det er laget arkivplan. Ansatte har gjort en stor jobb i denne prosessen. Flere oppgaver vil bli ivaretatt mer effektivt når mobilt barnevern er

ordentlig innarbeidet. Økning i volumet av oppgaver (økt antall meldinger) i 2018 vil bli vurdert mot effektiviseringseffekter fra denne satsingen.

BVT ser at sammenslåingen av Moss og Rygge kommuner fører til endringer i samarbeidsprosjekter man har hatt med «gamle» Moss og Rygge. Foreløpig gjelder dette interkommunalt ressurs team og Home start. Begge disse tiltakene er utviklet for å kunne bidra til å øke barnefamiliers evne til å ivareta tilstrekkelig omsorg for barn. Begge tiltakene faller bort i sin nåværende form, noe som har konsekvenser for den mest sårbare gruppen av barn og familier i Våler. Dette tar vi tak i for å finne nye løsninger. BVT har også tatt i bruk «Veilederen». Dette er et digitalt veilednings- og kompetanseverktøy som bidrar til å øke hver enkelt saksbehandlers kompetanse innen feltet.

Ut over dette har BVT gjennomført lovpålagt oppfølging av fosterbarna våre. Vi har også gjennomført lovpålagte tilsyn med fosterbarn plassert i egen kommune. Dette gjelder ca. 20 barn.

UTVIKLING innen oppvekst og kultur

Skole

Våren 2019 blir det opprettet en dialog med Høgskolen i Østfold med tanke på samarbeid rundt videreutvikling av Vålens digitale satsning. Det vil bli søkt regionale kompetansemidler hos Fylkesmannen i Oslo og Viken til dette.

Arbeidet med PALS (Positiv Atferd, Læring og Samhandling i skolen) vil starte høsten 2019. PALS er en skoleomfattende innsatsmodell. Den består av systematiske og effektive forebyggingstiltak som retter positiv oppmerksomhet mot alle skolens elever. Alle ansatte legger vekt på positiv involvering og oppmuntring, og de gir forutsigbare reaksjoner på negativ atferd. Tiltakene

bidrar til å redusere antall elever med atferdsproblemer og fremmer god sosial og skolefaglig læring.

Resultater fra kommende tilstandsrapport, samt funn og eventuelle anbefalinger fra arbeidet med to bestillinger fra kommunestyret (18. desember 2018) vil danne grunnlaget for andre prioriterte tiltak i 2019 og framover.

Hvordan videreutvikle samarbeidet mellom de tre skolene, og mellom skoler og sentral stab i oppvekst og kultur vil bli vurdert fra sektorens ståsted, og vil bli holdt opp imot samarbeid med andre sektorer, blant annet i forbindelse med utredning av familiens hus.

Sentral deltagelse i arbeidet med gymsal Svinndal, og ny skole på Kirkebygden skal prioriteres. Helhetlige avveininger for framtidens modeller og gode læringsmiljøer er viktig i de store prosjektene vi har foran oss.

Barnehage

Det vil i 2019 bli gitt grundig opplæring av barnehageansatte i forhold til IKT og praktisk bruk av iPad og apper. Barnehagene i Våler har for 2019 søkt om å få delta i «Regional kompetanseutvikling i barnehagene 2019». Temaet det ble søkt på er «Barnehagen som pedagogisk virksomhet». Søknaden bygger på et felles behov som framkom i Ståstedsanalysen i 2018. Barnehagene ønsker både veiledning og kompetanseheving fra UH-sektoren – dette kalles her fleksibel løsning.

Kultur

De jevnt over lave resultatene knyttet til kultursektoren i Våler kommune *kan til en viss grad* preges av nærhet til kulturtilbud i omkringliggende kommuner. Det er likevel ønskelig og nødvendig å øke innsatsen, og se dette i

sammenheng med samfunnsutvikling og omdømmebygging for øvrig. Det skal gjennomføres studietur til andre kommuner av samme størrelse som lykkes, i løpet av våren 2019, for å høste erfaringer og forhåpentligvis få gode idéer som vi kan jobbe videre med. Og det blir satt fokus internt i et tverrfaglig diskusjonsverksted, blant annet med sikte på å tenke hvem er «kandidater» til å bli kommunens samarbeidspartnere. Det vil også være ønskelig å se nærmere på kulturtilbudet i forbindelse med utredning av ny skole på Kirkebygden.

Kommunestyret vedtok i 2018 retningslinjer for ungdomsråd i Våler. For å komme i riktig rytme med valgperioder vil oppstart for ungdomsrådet bli høsten 2019.

Det blir ansatt ny kulturkonsulent f.o.m. april 2019 som, i tillegg til ungdomsråd, vil ha ansvar for forebyggende arbeidet i forhold til barn og unge herunder ungdomsklubben og samordning av SLT. SLT er en samordningsmodell for lokale, forebyggende tiltak mot rus- og kriminalitet, som benyttes av om lag 200 norske kommuner.

Barnevern

Barneverntjenesten vil fokusere på å etablere egne løsninger som kan erstatte bortfall av de tiltak som er nevnt ovenfor gjennom samarbeid med våre nabokommuner. Vi ønsker også å samarbeide med lokale aktører om videre utvikling av forebyggende og behandlende tiltak. Vi ønsker å utvikle kompetanse og veiledningstiltak sammen med «småkommunene» og høyskolen i Østfold i løpet av 2019-2020.

HELSE OG VELFERD

VIKTIGE RESULTATER

Økonomi

Netto ramme	Regnskap	Regulert budsjett	Avvik	Opprinnelig budsjett
Tall i hele tusen	112 178	108 513	3 665	108 513

Resultatet for kommunalavdeling helse og velferd (HV) ble et merforbruk på 3,665 mill kr i 2018. Årsaken til merforbruket skyldes flere forhold. HV fikk to nye ressurskrevende barn, og siden brukere ikke var meldt, så var ikke utgiftene og inntektene lagt i budsjettet. I tillegg har hjemmetjenesten i HV leid inn ekstra personell på to brukere pga at pasientvarslingsanlegget ikke har fungert. Pasientvarslingsanlegget forventes operativt i første tertial 2019. Vi har fått tilskuddsmidler til erfaringskonsulent, men ikke fått igangsatt (kapasitet og plassmangel), så disse midlene overføres og oppstart utsettes til 2019.

I Bofellesskap ble det nødvendig å øke helgebemanningen i bolig for psykisk helse og rus på grunn av flere ressurskrevende brukere som hadde behov for mer oppfølging.

Det har vært en økning på økonomisk sosialhjelp. Økningen startet allerede i 2017 og har utviklet seg negativt også i 2018. Flere personer er avhengig av økonomisk bistand. Økte boutgifter er en del av dette. Sosialtjenesten har også merket større pågang fra andre kommuner. Inngangsvilkårene for å motta arbeidsavklaringspenger (AAP) ble strengere fra

1. januar 2018. Flere har blitt gående på sosialhjelp mens de venter på behandling av sin AAP-søknad.

Øvrige resultater

Institusjon

Juni 2018 åpnet vi ny sansehage ved Helse- og sosialsenteret. Prosjektet var finansiert av testamenterte midler, Husbanken og Stiftelsen for verdig trengende. Sansehagen er spesielt utviklet for demente, men det er et ønske om at deler av hagen også brukes i samarbeid med barnehagene.

Hjemmetjenester

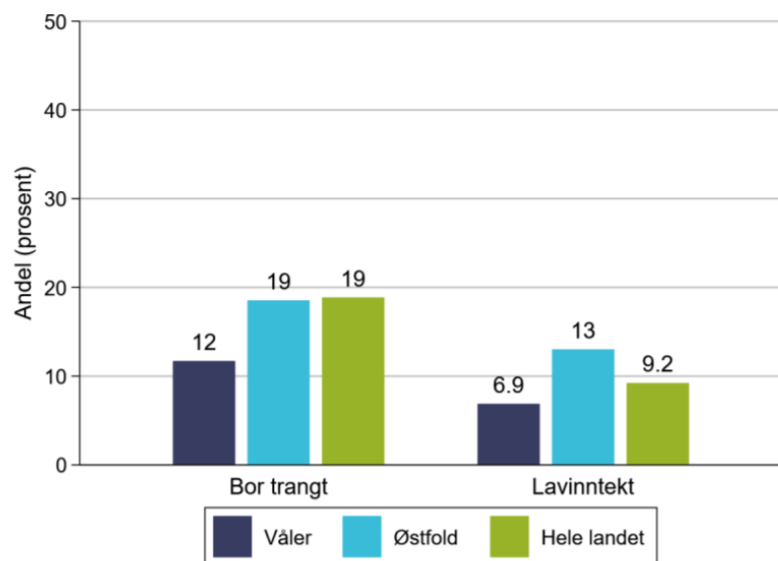
Det ble handlet inn e-låser som installeres i 2019. Våler kommune, sammen med kommunene Hvaler og Råde, har innledet et samarbeid med Fredrikstad kommune, om tilknytning til felles helsevakt, der velferdsteknologi ved helsehuset i Fredrikstad brukes som et tiltak for felles samarbeid. Dette gir gode muligheter for videre samarbeid i årene fremover. Prosjektmidlene administreres av Fredrikstad som vertskommune for samarbeidsprosjektet.

Fredrikstad inviterer i tillegg til et samarbeid om å utvikle de velferdsteknologiske mulighetene det ligger til rette for i Velferdsplattformen, etter hvert som det blir aktuelt. Høsten 2018 ble Våler kommune sine 67 trygghetsalarmer koblet på felles velferdsplattform i Fredrikstad.

NAV

Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med lav inntekt, er lavere enn i landet som helhet. NAV Våler har hatt spesielt fokus på barnefattigdom i 2018. Det er laget et kartleggingskjema for nye tjenestemottakere og der det er barnefamilier skal kartleggingen av barna i familien gjennomføres.

Familiens økonomi har innvirkning på barnas oppvekstvilkår, og kommunen tar hensyn til dette i utviklingsarbeid, selv om Våler har betydelig mindre omfang av lavinntektsfamilier enn Østfold for øvrig.

TRANGBODDHET_2018-12-14-10-15, LAVINNT_1G_POSTPROSESS_2019-01-24-15-37

Sosialtjenesten har merket større pågang fra andre kommuner. Antallet tjenestemottakere var derfor konstant i 2017 og 2018 med 104 personer som

mottok økonomisk bistand. Økte boutgifter, strømutgifter og tannlegebehandlinger, samt utgifter til barnehage og SFO er en del av kostnadsøkningen. I tillegg er det flere som hadde sosialhjelp som hovedinntekt og flere som mottok sosialhjelp i mer enn 6 mnd. Det har også sammenheng med at det er sykere tjenestemottakere hos oss enn tidligere og som derfor ikke er klare for tiltak/aktivitet/arbeid.

Det har vært en nedgang i antallet arbeidsledige i Våler fra oktober 2017 til november 2018. Fra 61 til 57 slik de framstår på SSB (6,5% reduksjon). Våren 2018 ble det gjennomført en vellykket næringslivslunsj med lokale arbeidsgivere. Det er ønskelig at flere arbeidsgivere kan delta på disse lunsjene. Derfor er også flere medarbeidere ute og besøker arbeidsplassene for om mulig å få de med. De oppnår i større grad verdifull kontakt som kan medføre formidling av arbeid til våre tjenestemottakere noe som er viktig for vårt arbeid.

NAV med sine dyktige flyktingemedarbeidere og markedskonsulent har medvirket til at 88% av de som avsluttet introduksjonsordningen i 2018 har startet i arbeid eller er i utdanning. Kun et annet kontor i Østfold hadde samme høye resultat (prosent) som Våler. For å få gode resultater også de neste årene er vi avhengig av at de ulike virksomhetene i kommunen bistår NAV, inkludert bistår med å skaffe språkpraksisplasser og praksis i virksomhetene.

Skole- og helsestasjonstjenester

Med støtte fra Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP) og Østfoldhelse har vi samarbeidet med Våk skole om innføring av en metode for å ta opp uro /bekymring for barn og unge, så tidlig som mulig. Metoden planlegges innført i barnehagene fra 2019. Åpen barnehage er godt besøkt

med 11 personer pr åpningsdag, 6 barn og 5 voksne. Vi jobbet også i 2018 med å rekruttere og utdanne helsesykepleiere. I 2018 ble en sykepleier ferdig utdannet, en startet 2. året på videreutdanning og en nyansatt vil søke videreutdanning i 2019.

Psykisk helse og rus-tjenesten

I et samarbeid mellom psykisk helse/rus og dagsenteret startet vi i februar 2018 et lavterskel gruppetilbud for mennesker med rusproblemer. Tilbudet er godt etablert med deltakere som møter ukentlig og noen periodevis.

Tema for Verdensdagen for psykisk helse i 2018 var RAUSHET. Vi inviterte deltakere fra flere sektorer for å gjennomføre et åpent kveldsarrangement og deltok i markeringer ute i skolene. Kveldsarrangementet var et samarbeid på tvers av virksomhetene med Bergskrenten, psykisk helse/rus og friskliv.

Fra 2018 deltok vi i «TryggEst» – et opplegg for vern mot vold for risikoutsatte voksne, i regi av Krisesenteret og nasjonalt prosjekt. Dette samarbeidet fortsetter i 2019.

Det har blitt jobbet målrettet med beboerne i Bergskrenten (bolig for psykisk helse og rus), og flere har flyttet ut til et mer selvstendig liv. Det ambuleres nå mer ut til brukere i egne boliger.

For øvrig

Kasper asylmottak ble lagt ned etter ca. 30 års mottaksdrift i kommunen. Helsetjenesten ble avviklet 31. mai 2018 etter en omfattende oppryddingsjobb. 4 medarbeidere ble ivaretatt og gitt tilbud om videre jobb i kommunen.

[I skrivende stund er det blitt kjent at UDI vil starte opp igjen drift ved Kasper fra september 2019. Mer informasjon følger i tertialrapport og andre kanaler.]

I løpet av høsten har vi etablert et kvalitetssikringssystem for tjenestene og jobbet mye med rutiner. Det er behov for et digitalt program for rutine og avviksmeldinger. Dette vil koordineres med sentrale staber.

Vi har hatt mye internopplæring i 2018. Det er tatt e-læringskurs, gjennomført førstehjelps-kurs og hjerte-lungeredningskurs, samt opplæring i «Å ta opp uro». Seksjonen har gjennomført lederopplæring for 14 ledere. Det har vært viktig at koordinatorene også har deltatt på denne opplæringen. Opplæringen fortsetter første tertial 2019, og støttes med OU midler.

UTVIKLING helse og velferd

Vi står overfor en tid med nye utfordringer i kommunens helse- og velferdstjenester. Det vil bli knapphet på arbeidskraft innen helse og velferd, og endret befolkningssammensetning. Fremtidens utfordringer kan ikke løses av kommunens helse og velferdstjenester alene. Vi må, sammen med innbyggerne, andre kommuner, statlige etater og private kompetansemiljøer finne nye måter å utvikle faglige og økonomisk bærekraftige tjenester på.

Implementering av gode tiltak og prosjekter innen trygghets- og sikkerhetsteknologi er meget sentralt for å oppnå gode resultater. Dette er i tråd med vedtatt Digitaliseringsstrategi 2018+ og Handlingsprogram 2019-22, og det følger også av ulike nasjonale føringer.

Strategiske satsingsområder for den digitale utviklingen i helse og velferd er:

- Infrastruktur, IKT-utstyr og programvare
- Digitalisering av arbeidsprosesser
- Trygghets- og sikkerhetsteknologi
- Kompetanse og samhandling
- Informasjonssikkerhet og personvern

I 2018 fikk vi på plass pasientvarslingsanlegg på sykehjemmet og i omsorgsboligene. På grunn av utfordringer rundt både strømtilgang og internett-tilganger, var ikke dette fullstendig operativt i 2018, men vil være et satsningsområde i 2019.

Gjennom det siste halvåret har det vært en betydelig endring i pasienter som skrives ut fra spesialisthelsetjenesten. Pasientene er betydelig sykere og dermed behov for mer kvalifisert personell. Det har også vært en økning i kreftpasienter, noe som ført til at det er behov for kreftsykepleier. Kreftsykepleier frigjøres fra ordinære oppgaver i hjemmesykepleien i 2019.

Pleie- og velferdstjenesten i Våler kommune må fortsette å vri innsats fra institusjon som en topp-tung tjeneste, til hjemmebaserte tjenester, i tråd med Helse og omsorgsplan 2013-2026 og Økonomi- og handlingsplan 2019-2022. Vi vil fortsette å omprioritere ressurser for å gi brukere som er i et stort hjelpebehov økte tjenester i tett samarbeid med andre faggrupper. Vi ønsker med dette å oppnå at brukere med kortvarig, alvorlige tjenestebehov raskere gjenvinner helse, og at brukerne med langvarige omfattende behov får en opplevelse av å få nok hjelp i hjemmet slik at de i større grad mestrer egen hverdag. Det vil derfor være viktig med godt tverrfaglig samarbeid i forhold til god rehabilitering av pasienter.

Tverrfaglig samarbeid er avgjørende for å kunne gi befolkningen helhetlige tjenester. Dette gjelder ikke minst i arbeidet med barn og familier. En god og trygg oppvekst danner grunnlaget for folks helse gjennom hele livet. Helsetjenester, skoler, barnehager og barnevern må utvikle en kultur for tverrfaglig samarbeid. I 2019 vil vi, etter politisk bestilling, vurdere mulighetene for samarbeid gjennom Familiens hus-modellen.

MILJØ OG TEKNIKK

VIKTIGE RESULTATER

Økonomi

Netto ramme	Regnskap	Regulert budsjett	Avvik	Opprinnelig budsjett
Tall i hele tusen	25 461	23 102	2 359	22 823

Kommunalavdeling miljø og teknikk (MT) hadde et merforbruk i 2018 på 2,354 mill kr. Hovedårsakene til merforbruket skyldes i første rekke tre forhold:

- Betydelige merkostnader til vedlikehold og drift på kommunale veier og gatelys, inkl. brøyting, strøing og feiing.
- Høyere priser/utgifter enn forutsett på strøm og fyringsolje, først og fremst på Kirkebygden barne- og ungdomsskole.
- Uforutsette vedlikeholdskostnader på de kommunale byggene, først og fremst på Kirkebygden barne- og ungdomsskole.

Når det gjelder investeringsprosjekter vises det til regnskapets skjema 2B. Etter kommunestyrets budsjettjustering av FIRE prosjekter i sak 39/18 er resultatet i det store og hele tilfredsstillende.

Øvrige resultater

Fledsbergveien ble endelig ferdig tidlig på høsten. Som følge av en konkurs hos entreprenøren ble dette prosjektet mere krevende og dyrere enn forutsatt.

Det nye bygget på **Kirkebygden barnehage** stod ferdig til august. Bygget har

blitt meget bra, ansatte forteller om gode arbeidsforhold i bygget som er satt opp i massivtrè i ytterveggene.

Energispareprosjektet (EPC) startet opp for fullt med planlegging og prosjektering. Energy Performance Contracting (EPC) er en modell for gjennomføring av energieffektiviseringstiltak med garantert energisparing. Det gir mulighet til å oppgradere gammelt og ineffektivt belyningsutstyr samtidig som det gir besparelser. Prosjektet forventes å gi gevinster knyttet oppgradering av kommunal eiendom og energibesparelser.

Forprosjektet i forhold til ny Kirkebygden barne- og ungdomsskole ble avsluttet. «Alle» ble invitert til å komme med innspill til den nye skolen gjennom et nytt web-basert verktøy kalt Vålerdugnaden. Som den første kommunen i landet inviterer Våler kommune innbyggerne med på digital dugnad for å utvikle fremtidens skole. På vaalerdugnad.no etablerte kommunen en kommunikasjonsplattform hvor innbyggerne kunne dele, diskutere og avgi stemmer på det de synes er viktig rundt temaet skole. Det er verdifullt å jobbe sammen med de som bruker skolen for å få innsikt om hva som må tenkes på for å planlegge for en enda bedre skole. Brukerinvolvering i tjenesteutviklingen er et satsingsområde for kommunen, og vil være viktig også i fremtidige prosjekter.

Våler kommune ønsker å **bekjempe sosial dumping og svart økonomi** som undergraver fellesskapsverdier som vårt samfunn er bygget på. Kommunen har derfor utarbeidet kontraktsbestemmelser i henhold til Skiensmodellen, som skjerper kravene ved utlysning av offentlige anbud innenfor bygg- og anleggskontrakter, samt kontrakter innenfor kjøp av varer og tjenester så langt de passer.

Renholderne har tatt i bruk Famac Renhold. Dette er et system utviklet for at man skal kunne effektivisere tiden som brukes på forvaltning, drift og vedlikehold. Det betyr at vi nå har en digital måte å synliggjøre renholdet på,

samtidig som vi mener at det vil være med på å **effektivisere renholdet** enda bedre på litt sikt.

I løpet av 2018 ble arbeidet med direkte ajourføring av **kartbaser** innført i Våler kommune. Dette betyr at ikke bare eiendom, men også bygg og tiltak, adresser og flere andre kartgrunnlag ajourføres fortløpende mot kartverket.

Tilsvarende jobb ble gjort med «planbasene». Kartleverandøren har bestemt seg for å fase ut den gamle kartportalen som ligger ute for beboerne i kommunen og implementere en ny. Det nye kartgrunnlaget er allerede **tilgjengelig via våre hjemmesider**. Der er det blant annet blitt gjort tilgjengelig historiske flyfoto for de som har gleden av å "reise tilbake i tid".

Kommunalavdelingen har bistått med digitaliseringen av kartgrunnlaget ifm. **kartleggingen av friluftsområder** i kommunen. Dette vil i nærmeste fremtid bli gjort tilgjengelig på vår nye kartløsning.

En god del av arbeidet med **megleropplysninger** er automatisert, slik at der vi før var 7-8 personer med deloppgaver nå har redusert det som står igjen av oppgaver til 1-2 personer. Vi har også jobbet med digitaliseringen av det **historiske bygningsarkivet**. Hele arkivet er nå skannet, men alt er ikke lagt inn i innsynsløsningen som skal gjøre det tilgjengelig for publikum. Denne oppgaven planlegges utført i 2019.

Kommunen har også bestilt **programmet Min eiendom**, som blir innbyggernes kobling opp imot arkivopplysninger som bygningstegninger etc.

Andre resultater på fagområdet:

- Det er registrert bare 10 større delingssaker og ca. 10 mindre saker i 2018
- Vi har i løpet av 2018 fått boligfeltet Våktoppen med 15 nye tomter.
- Vi har behandlet ca. 115 egenerklæringer om konsesjonsfrihet elektronisk.
- Vi har hatt ca. 135 saker til meglere (Infoland).

VARF (vann, avløp, renovasjon og feiing).

Nytt overvåkningssystem for renseanlegget og 21 pumpestasjoner som ble innført i 2017 fungerer bra.

Miljø og teknikk utarbeidet også en ny vannmiljøplan med en tilhørende saneringsplan for avløp, som gjelder for 2018 til 2022.

Vi medvirker i et forprosjekt ved Svinndal renseanlegg (SRA) med mål om å få på plass en ny renselinje som vil kunne hindre store deler av overløpet ved store nedbørsmengder slik vi har problemer med pr. dato. SRA har også i 2018 vist gode renseresultater og ligger godt innenfor kravene. For eksempel er kravet til total fosfor 90 %. SRA hadde en rensegrad på 97 %.

Spredd avløp: Det er registrert ca. 380 ulike renseanlegg i Våler kommune. Dette skal gi oss et klart bedre vannmiljø i lokale bekker og i Vansjø. Men det er dessverre mange anlegg som ikke kan vise til tilfredsstillende renseresultater. Som et pilotprosjekt på ett år, skal det testes ut «behovsprøvd slamtømming» på utvalgte minirensanlegg.

Skogbruk

Til nærings og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) fikk kommunen innvilget 200 000 kr. Alt ble benyttet. Hoveddelen ble brukt på ungsogpleie hvor skogeierne har brukt ca. 450 000 kr av sine skogfond og staten har bidratt med ca. 160 000 kr.

Gjødsling av skog er et godt klimatilskudd som binder mye CO₂. Den nye ordningen med tilskudd har blitt godt utnyttet i Våler i de to årene den har eksistert.

For andre år på rad settes det avvirkningsrekord for kommunen. Avvirkning for salg til industrien ble ca 52.000 m³ til en nettoverdi på 18,7 mill kroner pluss mva.

Det ble ikke hogd i kommuneskogen i 2018. 46 mål øst og syd for lerduebanen ble gjødslet med helikopter. Gjødsling er svært lønnsomt med 40% tilskudd. 2000 skogplanter ble satt ut.

Viltforvaltning

Fellingskvoten for elg var på 72 dyr. Det ble felt 69 dyr som gir en fellingsprosent på 96%. Rådyr bestanden er god og antall felte dyr øker.

Jordbruk

RMP (regionalt miljøprogram) er en tilskuddsordning med miljøprofil som forvaltes av Fylkesmannen, men hvor kommunen fatter vedtak. Våler kommune har i 2018 innvilget 85 søknader. Dette er 1 søknad mindre enn året før. Samlet sum for utbetaling ca kr. 3, 8 mill.

Etter **SMIL** (spesielle miljøtiltak i jordbruket) forskriften er det innvilget 12 søknader innrettet mot forurensning, 3 søknader innvilget for istandsetting av verneverdige bygninger og 2 søknader innvilget til kulturlandskap og biologisk mangfold. Våler kommune har i 2018 innvilget ca 600 000 kr i SMIL-tilskudd. Det er en nedgang i antall søknader med 1 og en nedgang i innvilget tilskudd med ca. 85 000 kr. Forurensningstiltak er innvilget med ca. 264 000 kr, verneverdige bygninger er tilgodesett med ca. 223 000 kr og til kulturlandskap og biologisk mangfold er det innvilget 100 000 kr.

For 2018 har kommunen bevilget tilskudd til drenering av tidligere drenert landbruksjord med ca. 780 000 kr til 17 søkere.

Produksjonstilskudd i jordbruket

For søknadsomgangen 15. mars 2018 mottok Våler kommune 28 søknader. Dette er søknader fra brukere med husdyrproduksjon. Antall husdyrprodusenter er ganske stabilt og her vil både antall og bevilget tilskudd

varierte lite. Størst variasjon i tilskudd er pga. endring i satser. I 2018 er bevilget tilskudd ca. 4,7 mill kr.

For søknadsomgangen pr. 15. oktober mottok kommunen 92 søknader. Godkjent og attestert tilskudd for 2018 er rett i underkant av 11 mill kr.

Erstatning for avlingskade

Vekstsesongen 2018 ble en meget tørr sesong med svært reduserte avlinger både for korn og grovfør. Dette førte til en travel sensommer og høst for forvaltningen. Landbrukskontoret mottok hele 88 søknader om erstatning. Kommunen innhenter all nødvendig dokumentasjon og tilrettelegger saken, mens fylkesmannen fatter vedtak i søknader om erstatning for avlingssvikt. Ordningen er tidkrevende med mange befaringer og mye dokumentasjon som skal på plass.

Kommunen mottok 15 søknader om erstatning i grovførproduksjon og 73 søknader for kornproduksjon. Fram til nyttår var det innvilget ca. kr. 10.000.000,- i erstatning til gårdbrukerne i Våler. Dette beløpet vil øke utover i 2019 etterhvert som forrige års avlinger blir levert til mottak.

UTVIKLING miljø og teknikk

I årene som kommer vil en av utfordringene være å få på plass nødvendig/tilstrekkelig infrastruktur for å kunne håndtere den befolkningsveksten som prognosene tilsier.

Ellers er det nødvendig å oppdatere/lage gode planer på å håndtere løpende vedlikehold på kommunale bygg og veier.

Kommunalavdelingen må løpende ha fokus på å ta i bruk ny teknologi, både for å effektivisere og forbedre egen drift/saksbehandling, og for å få på plass bedre selvbetjeningsløsninger for våre innbyggere.

Digitale selvbetjeningsløsninger er et satsingsområde for sektoren. Her vil det bli samarbeid både internt og med eksterne ressurser.

Klimatiltak innen landbruk, og for veitrafikk er et satsingsområde. Her vil søknad om tilskudd for ladestasjoner utplassert i kommunen, og for elbiler til kommunens egne formål bli tatt tak i.

Muligheter for tiltak på grønn energi, og andre bærekraftstiltak innen utviklings- og byggeprosjekter skal ha fokus framover. Her vil samarbeid med andre kommuner og eksterne kompetansemiljøer være viktig.

På organisasjonsutvikling og kompetansenettverk vil vi også kunne oppnå fordeler ved å samarbeide med andre kommuner, blant annet gjennom Smart Kom Østfold, Mosseregionen og med fagmiljøer i fylket.

Miljø og teknikk er opptatt av kunnskapsbygging gjennom å delta i konferanser, kurs og seminarer – fordi teknologiske endringer skjer så hurtig og fordi Våler skal være så mye i forkant av konkrete veivalg som vi er i stand til.